

ПІДСУМКИ НАШОЇ ПРАЦІ

Статистична Книга Релігійних, Культурно -
Просвітних і Запомогових Організацій міста
Вінніпеґу та околиць.

Матеріяли зібрав секретар Ц. П. Е. К.,
А. КРИСЬКИЙ.

Зредагував
М. КАРАБУТ.

ПІДСУМКИ НАШОЇ ПРАЦІ

Статистична Книга Релігійних, Культурно -
Просвітних і Запомогових Організацій міста
Вінніпегу та околиць.

Матеріяли зібрав секретар Ц. П. Е. К.,
А. КРИСЬКИЙ.

Зредагував
М. КАРАБУТ.

Видання
ЦЕНТРАЛЬНОГО ПРОСВІТНО-ЕКОНОМІЧНОГО КОМІТЕТУ.

Накладом
“НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА”.

Winnipeg, Manitoba, Canada.

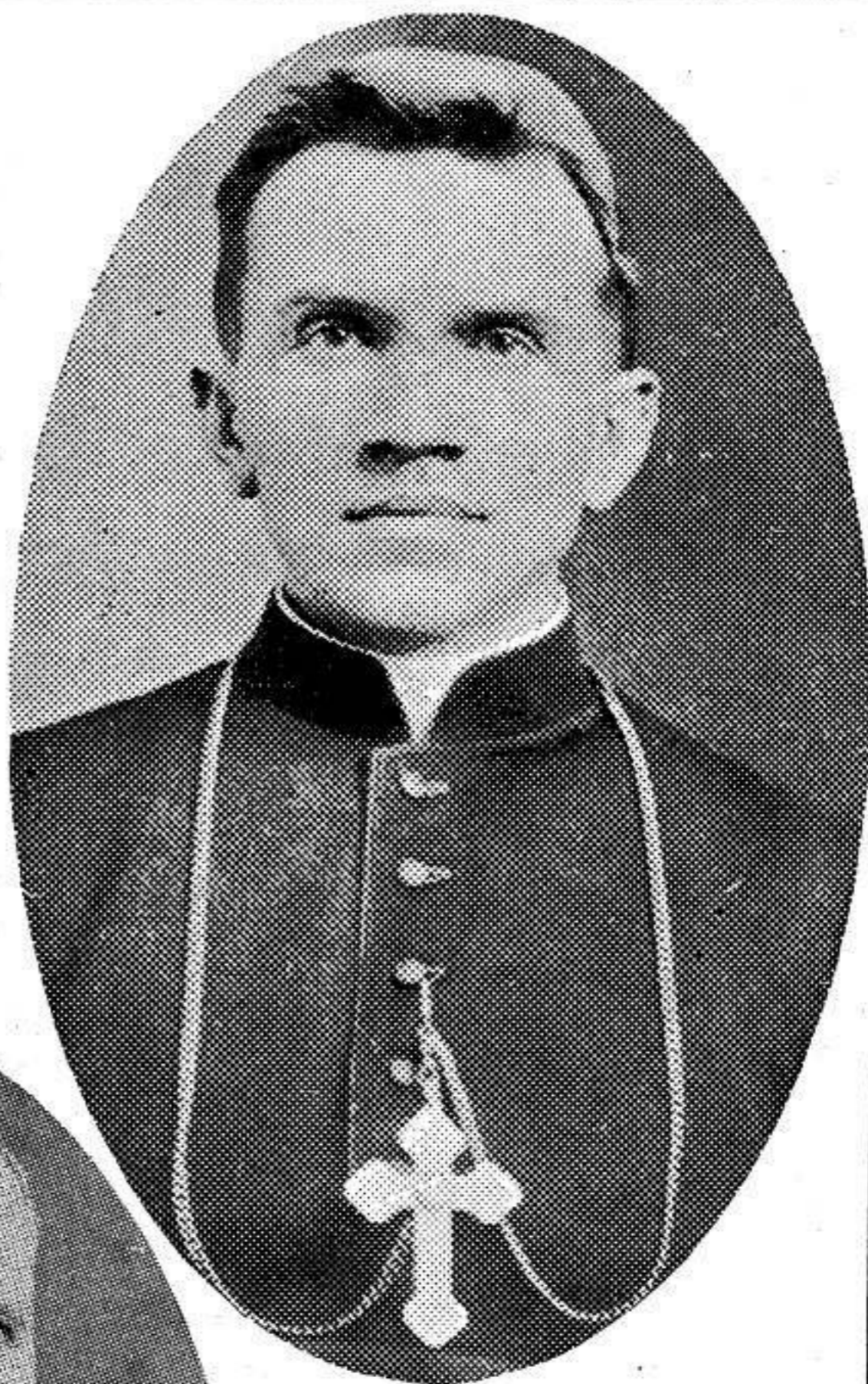
СКЛАД ВИДАВНИЧОГО КОМІТЕТУ

Гр. Мудрий, голова, А. Криський, секретар,
Адвокат Д. Якіміщак, Іван Мараз,
Йосиф Щербаневич.

Його Ексцеленція Високопреосвящений Кир Андрей
Шептицький, Митрополит Галицький.

Його Ексцеленція Пре-
освящений Кир Никита
Будка, бувший пер-
ший Єпископ Україн-
ців в Канаді.

Його Ексцеленція Пре-
освящений Кир Васи-
лій Володимир Ладика,
теперішній Єпископ
Українців в Канаді.

Народний пророк Тарас Шевченко

Передмова

Український нарід вже від самих початків свого побуту в Канаді розвинув змагання до рідної творчости і тим підтримував свою цілість як нації. Діяльність парохій, просвітних та запомогових організацій — це образ українського життя в Канаді.

Ці змагання забрали багато жертв. Треба розуміти ті великі труднощі, які мали поборювати ідейні одиниці, що бралися до народньої роботи. Незнаний нам устрій, чужа мова і чужі звичаї — все це треба було перебороти, щоб налагодити своє життя на новій землі. Демократична система є добра, але до того потрібно також і доброї організації, бо лиш в добрих та рідних організаціях можна виявити рідну творчість і вибитися до вищого степеня культурного існування.

Ця демократична система не все була добре зрозумілою для наших людей і це приводило до витворення трійливої атмосфери. Дуже часто змагання найкращих ідейних одиниць ставали перед перешкодами з боку тих, для добра котрих ті заміри були скеровані.

Та треба пам'ятати, що темні народні маси ніколи не йшли на зустріч ідейним одиницям, котрі замість вічних балачок висувують потребу освіти. З такого стану користають народні паразити, що своїми балачками заглушують народні почування та стремління до кращого життя.

Тому то й не дивно, що нерозумні ідейні одиниці були випхані на бік тими паразитами і мусіли обмежувати свою діяльність. Треба було великої витревалости та великої сили волі, щоб і далі провадити народню роботу в таких обставинах.

На сторінках цієї книжки ми подаємо відомости про діяльність наших парохій а також освітніх та допомогових організацій. Мало хто звертає увагу на учасників та будівничих вище згаданих інституцій, а ними є сам нарід. Бо всі організації є такими як ті люди, що до них належать. І замість нарікання та критиковання, чи не ліпше буде, коли люде подбають о свої організації та постараються зробити їх ліпшими?

Ці три види організацій — релігійні, освітні і допомогові, мають між собою співпрацювати, щоб осягнути якнайбільшого добра для свого народу. Вони взаємно доповнюють одна другу і спільними силами можуть зробити дуже багато.

Економічна ділянка є тісно зв'язана зі згаданим життям народу і ми не можемо її занедбувати. Бо коли ми будемо залежати економічно від чужих людей, вони змусять нас і співати під їх дутку. Ото-ж памятаймо про це і прикладаймо всіх зусиль, щоб між усіма нашими організаціями була повна гармонія, а щоб нас не проковтнули ті, що заправляють економічним життям, мусимо розбудувувати свої власні господарські установи — мусимо побудувати фортеці, які будуть нас боронити не лиш економічно, але й принесуть нам нагоду для кращого національного розвитку.

Відділ Релігійний.

Приблизна статистика діяльності церковних інституцій міста Виннипегу й околиць.

Початок і діяльність греко-католицьких українських церков у Виннипегу й околиці.

Парохія св. Володимира і Ольги зорганізована 1899 року на 114 McGregor Str., Winnipeg, Man., Canada.

Члени парохії: від 1899 до 1915 р. — 200; від 1915 до 1927 р. — 300; від 1927 до 1-го липня 1937 р. — 390 членів.

Річних зборів — 38; засідань заряду — 456; богослуження правильно кожної неділі і свята.

Вартість майна парохії \$25,000. Довгу не має.

Заряд парохії: О. Др. Василь Кушнір, парох (голова), Михайло Троян, місто-голова, Павло Курієвич, рекордовий секретар, Іван Кравчук, фін. секретар, Йосиф Семків, скарбник.

Від 1899 р. до 1937 р. обслуговували парохію низше подані священники:

- о. Дамаскин Поливка,
- о. Іван Заклинський,
- о. Василь Жолдак,
- о. Матей Гура, ЦСВВ,
- о. Н. Струтинський,
- о. Тома Василевич,
- о. Олександр Гуміцький,
- о. Еміліян Красіцький,
- о. Йосиф Бала,
- о. Роман Крупа,
- о. Захарій Орун,
- о. Михайло Кузьмок,
- о. Михайло Оленчук,
- о. Андрій Сарматюк,
- о. Никола Шумський,
- о. Петро Олексів,
- о. Др. Амброзій Редкевич,
- о. Мирон Кривуцький,
- о. Др. Василь Кушнір.

о. Др. Василь Кушнір,
Канцлер Епископської Консисторії і парох церкви св. Володимира і Ольги.

При парохії св. Володимира і Ольги є зорганізовані отсі організації:

Відділ Брацтва Українців Католиків зорганізований 1932 року, числить 120 членів.

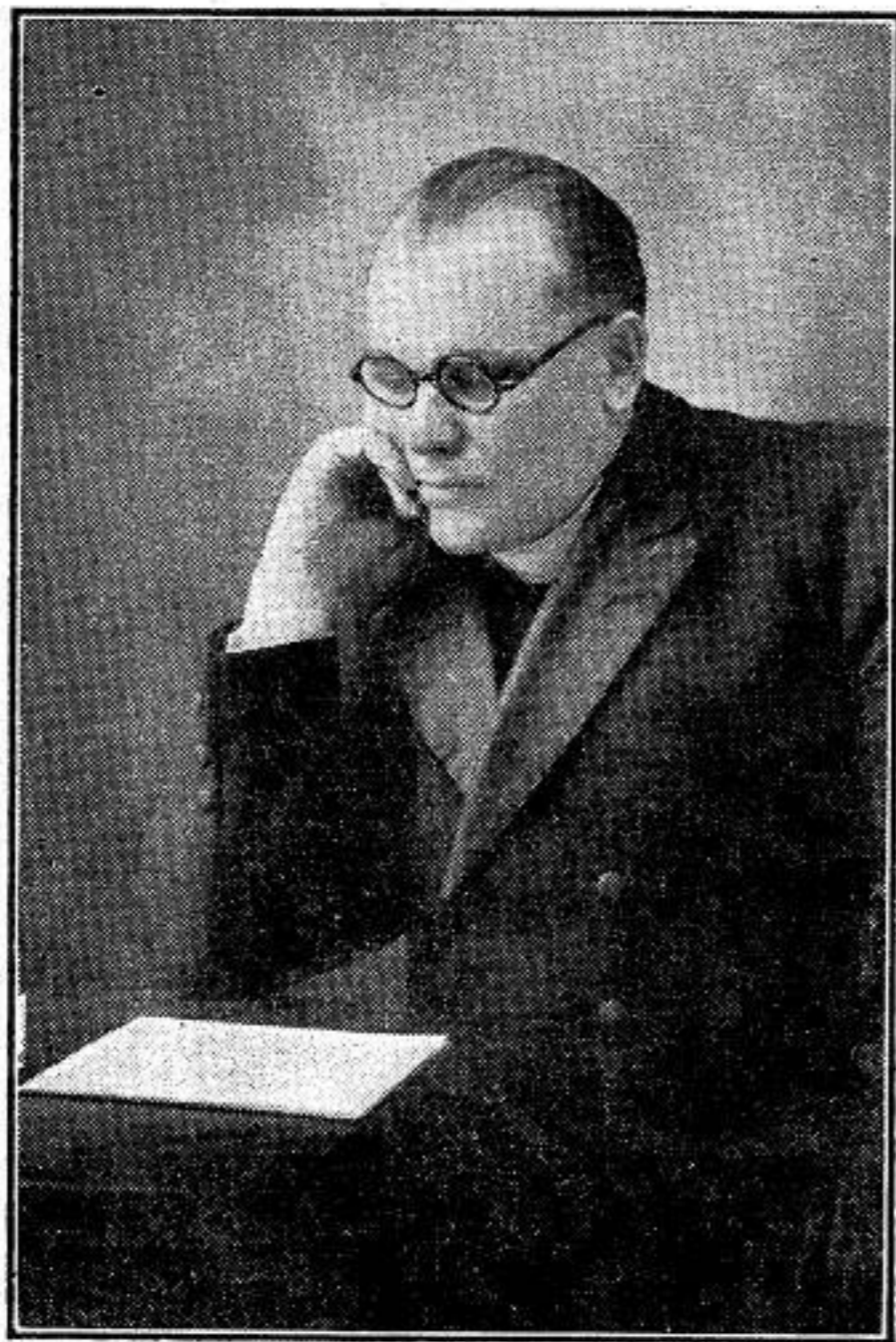
Марійська Конгрегація жінок зорганізована 1934 р. числить 80 членкинь.

Запомогове Парохіяльне Брацтво св. Володимира і Ольги зорганізоване 1937 р., числить 260 членів.

Український хлопячий і дівочий пласт.

Парохія Пресв. Евхаристії зорганізована 1918 р. на Watt at Montrose (Elmwood), Winnipeg, Man., Canada.

Парохія має тепер 110 членів а обслукує поверх 300 родин. Зборів 19, засідань заряду 50, богослуження правильні кожної неділі і свята. Дохід парохії \$3,500, видатки парохії \$2,800. Вартість майна \$15,000; довгу не має.

о. П. Божик,
парох церкви Пресв. Евхаристії.

ганізоване 1920 року, а котре числить 125 членів.

Сестрицтво св. Марії, котре займається хорими по шпиталях, хорими в парохії і бідними, що належуть до парохії, зорганізоване 1926 р., числить 45 членкинь.

Заряд парохії: о. П. Божик, парох (голова); Данило Шалай, заступник голови; Стефан Семко, фінансовий секретар; Іван Партика, рекордовий секретар; Михайло Середа, скарбник.

Від 1918 року обслукували парохію низше подані священники:

о. Петро Олексів,
о. Михайло Оленчук,
о. П. Сулятицький,
о. Іван Головка,
о. Антін Луговий,
о. П. Божик.

При парохії Пресв. Евхаристії є зорганізовані отсі організації: Свічкове Брацтво св. Андрея, котре займається господаркою церковною, зор-

Відділ Брацтва Українців Католиків, який дає відчитати на різні теми з цілею освідомлення української суспільности, зорганізований 1935 р., числить 20 членів.

Товариство Доброї Смерти, зорганізоване 1934 р., числить 32 членкинь. До товариства належуть переважно старі жінки, яких ціллю є молитися за щасливу смерть своєї рідні і парохіян.

В Рідній Школі учать Сестри Служебниці. Дітей вчащає 65. Недільна школа відбувається кожної неділі. Дітей вчащає 135.

Парохія св. Николая зорганізована 1899 року, а 1904 збудована церква на
115 McGregor Str., Winnipeg, Man., Canada.

Парохія має тепер 350 членів а обслукує поверх 500 родин. Зборів 70, засідань заряду 456, богослуження правильні кожної неділі і свята.

Вартість майна парохії \$60,000; довгу \$2,600.

Заряд парохії: о. Василь Каменецький, ЧСВВ.

Від 1904 р. обслукували парохію низше подані священники:

о. Дамаскин Поливка,	о. Анастазій Филипів, ЧСВВ
о. Іван Заклинський,	о. Нікон Гаречко, ЧСВВ.
о. Василь Жолдак,	о. Павло Олінський, ЧСВВ.
о. Іван Заклинський,	о. Вас. Каменецький, ЧСВВ.
о. Матей Гура, ЧСВВ.	

Парохія св. Покрови зорганізована 1926 р. Церква збудована 1927 р., з цегли, старанням о. П. Бажика, на
931 Boyd Ave., Winnipeg, Man., Canada.

Парохія в початках мала 40 членів, тепер має 427 членів, а обслукує поверх 500 родин. Зборів 73, засідань заряду 1,920, богослуження правильні кожної неділі і свята. Дохід парохії від 1928 р. до 1. липня 1937 року — \$84,000.10, видатки парохії від 1928 р. до 1. липня 1937 р. \$83,577.22. Вартість майна \$35,000, довгу \$9,499.96.

Заряд парохії: о. Степан Семчук, парох (голова); Дмитро Дорош, заступник голови; М. Нафостович, рек. писар; Провірники: Андрій Ділай, і Коняківський; Урядники: Андрій Химка, Гудз, Солило; старший брат, Дмитро Тригук.

о. Стефан Семчук.

Член головного заряду Брацтва Українців Католиків і парох церкви св. Покрови.

Марії, Дівоче Товариство св. Тереси, Апостольство молитви, старших, Родинний Комітет Пласту, Недільна Школа, до котрої учащає що неділі 200 дітей, Рідна Школа під управою Сестер Служебниць.

Від 1926 р. обслуговували парохію слідуючі священики:

- о. П. Божик,
- о. Др. А. Редкевич,
- о. Іван Колцун,
- о. М. Роздольський,
- о. Степан Семчук,
- о. Іван Головка,
- о. Степан Семчук.

При Парохії св. Покрови є зорганізовані отсі організації: Жіноче Товариство Пресв. Діви, Свічкове Брацтво св. Андрея, Українське Запомогове Брацтво св. о. Николая Відділ 15, Український Хлопячий Пласт, Відділ 40, Український Дівочий Пласт, Відділ 67, Дівоче Товариство

Парохія св. Духа, зорганізована 1933 р. Церква збудована з дощок. Парохію зорганізував о. П. Божик.

Cor. Ada & Logan Ave. (Brooklands), Winnipeg, Man.

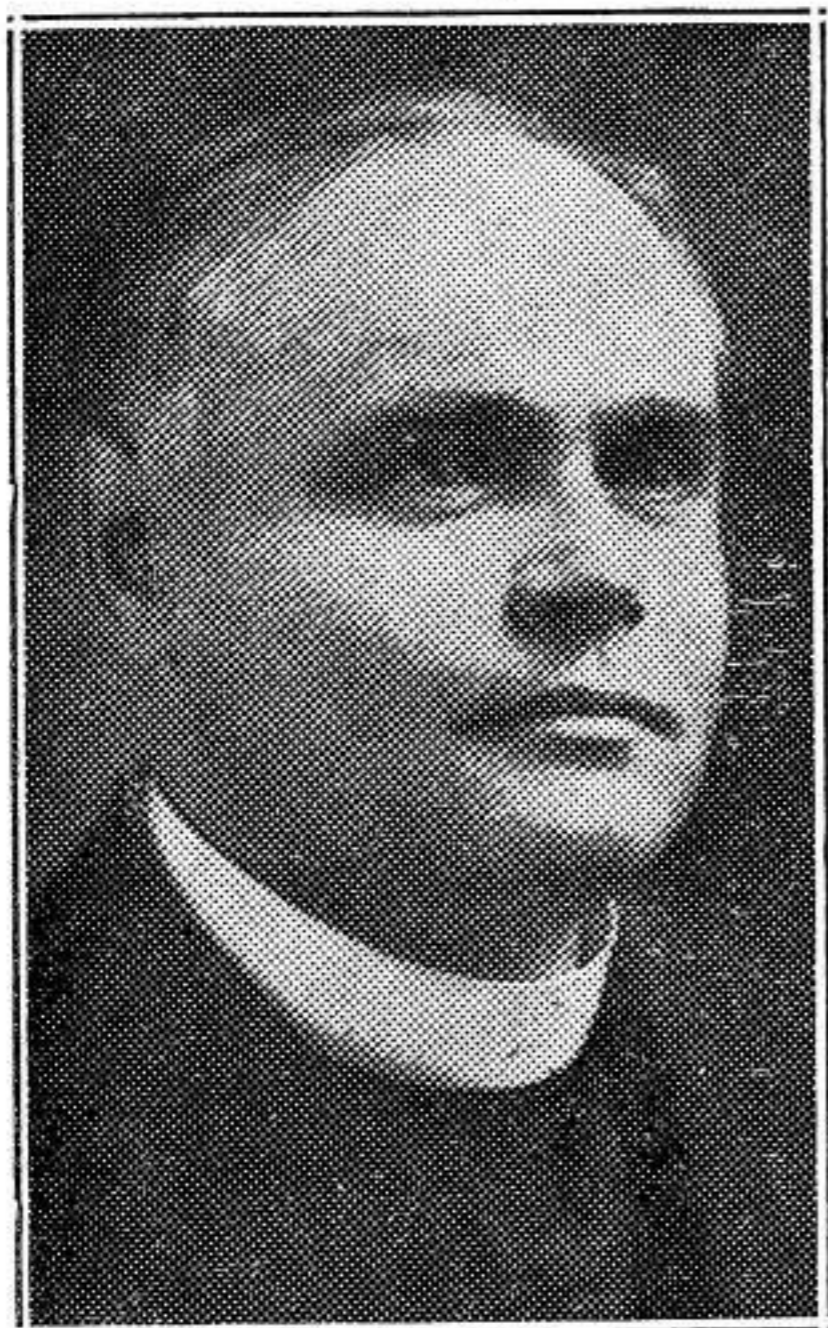
Вартість церкви \$6,000, парохіян числить 110 а членів 50.

Парохія Пресв. Родини, зорганізована 1935 р. на Lorette Ave. at Libac (Fort Rouge), Winnipeg, Man., Парохію зорганізував о. А. Луговий.

Український Православний Собор св. Івана Сучавського

939 Main St., Winnipeg, Man., Canada.

Парохія зорганізована при кінці 1931 р., старанням Запомогового Брацтва ім. І. Сучавського. Церква куплена

о. Андрій Сарматюк,
Адміністратор Української Православної Церкви на Канаду і парох Укр. Правосл. Собору св. Івана Сучавського.

від „Юнайтед Чорч” за п’ять тисяч доларів. Зборів 6, засідань заряду 72, богослуження правильні кожної неділі і свята, вартість майна 10,000 доларів, довг 2,300 доларів.

Заряд парохії: о. Андрій Сарматюк, парох; Василь Пісецький, Василь Гордий, Дмитро Равлюк, Р. Труш. Від 1931 р. дали свою обслугу нище подані священники:

- о. І. Хруставка,
- о. А. Краківський,
- о. Д. Сенета,
- о. І. Зазуляк,
- о. А. Сарматюк.

При парохії провадять свою діяльність оці організації: Хор має 40 співаків, диригентом проф. Евген Турула.

Жіноче Товариство ім. Ольги Кобилянської, зорганізоване 1934 р. п-ні Серган, голова; Милько, секр.; Анастасія Гаринюк, касієрка. Збори що два тижні, членкинь 40.

Клуб Української Молоді зорганізований 1937 р. Членів 50. Пред. панна Анна Чимбор; зас. С. Пікуш; секр., Анна Пісецька.

Рідна Школа, дітей 32, учитель Андрій Господин.

Парохія св. Михаїла

110 Дізраелі вул., у Виннипегу, Ман., зорганізована 1918.

Коротка історія парохії Св. Михаїла.

Року 1918 громадка свідоміщих українців відійшла від російської православної місії та зорганізувала українську православну парохію незалежну від російської місії. Парохія св. Михаїла є тепер одною з Українських Греко-Православних Громад в Канаді.

В церкві св. Михаїла відбуваються богослуження кожної неділі і свята. Церковну обслугу дістають по-верх 300 родин. Богослуження відправляються українською мовою.

Кожної неділі в церкві відбувається недільна школа, котрою управляє місцевий парох о. Д. Кирстюк.

При парохії є зорганізовані слідуєчі товариства:— Запомогове Брацтво св. Михаїла, зорганізоване 1922-го року, котре числить 300 членів і має капіталу \$9,000.

Запомогове Брацтво св. Михаїла, відділ старших, зорганізоване 1931-го року, числить 135 членів.

Жіноче Товариство ім. Ольги Кобилянської, зорганізоване 1930 року, числить 90 членкинь.

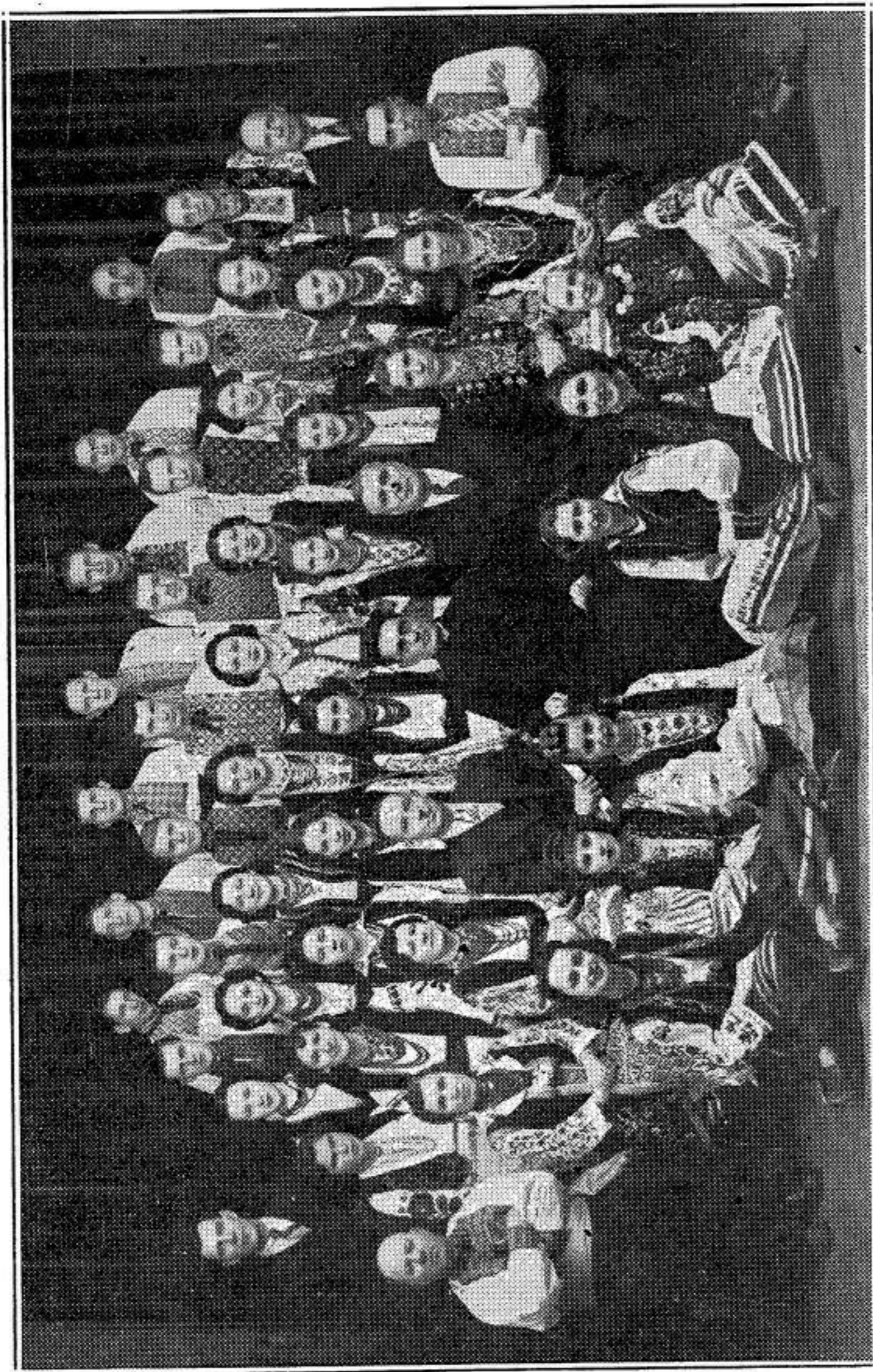
Драматично-співацький кружок ім. Ю. Федьковича числить 80 членів.

Відділ "Союза Української Молоді в Канаді" ім. Б. Умельницького ч. 81 числить 65 членів. При Союзі Української Молоді є також і мандолінова орхестра під управою п. Парасюка.

Хор світський і церковний під управою п. Ст. Михоцького.

Рідна Школа, котру підтримує церковна громада св. Михаїла та всі інші брацтва і товариства так, що діти кобирають науку в Рідній Школі безплатно.

Заряд парохії в 1937 році: Георгій Маріян, голова; Дмитро Палагнюк, місто-голова; Георгій Підлубний, рекордовий секретар; І. Давидюк, заст. рек. секретаря; Емануїл Манчуленко, фінансовий секретар; Т. Запаринюк, заст. фінан. секретаря; Ст. Кольба, касієр; Йосиф Магер, заступник касієра. Контрольори: П. Олійник, Комарницький і С. Трофяк.

Хор Української Греко-Православної Церкви св. Михаїла у Віннипегу.
На світліні по середині сидить парох, о. Д. Кирстюк, а по боках (з права) дірігент
хору, п. Ст. Міхоцький, та (з ліва) бувший голова громади п. Г. Маріян.

А. Криський.

Наше Священство у Відродженню нашого Народу на Західних Землях

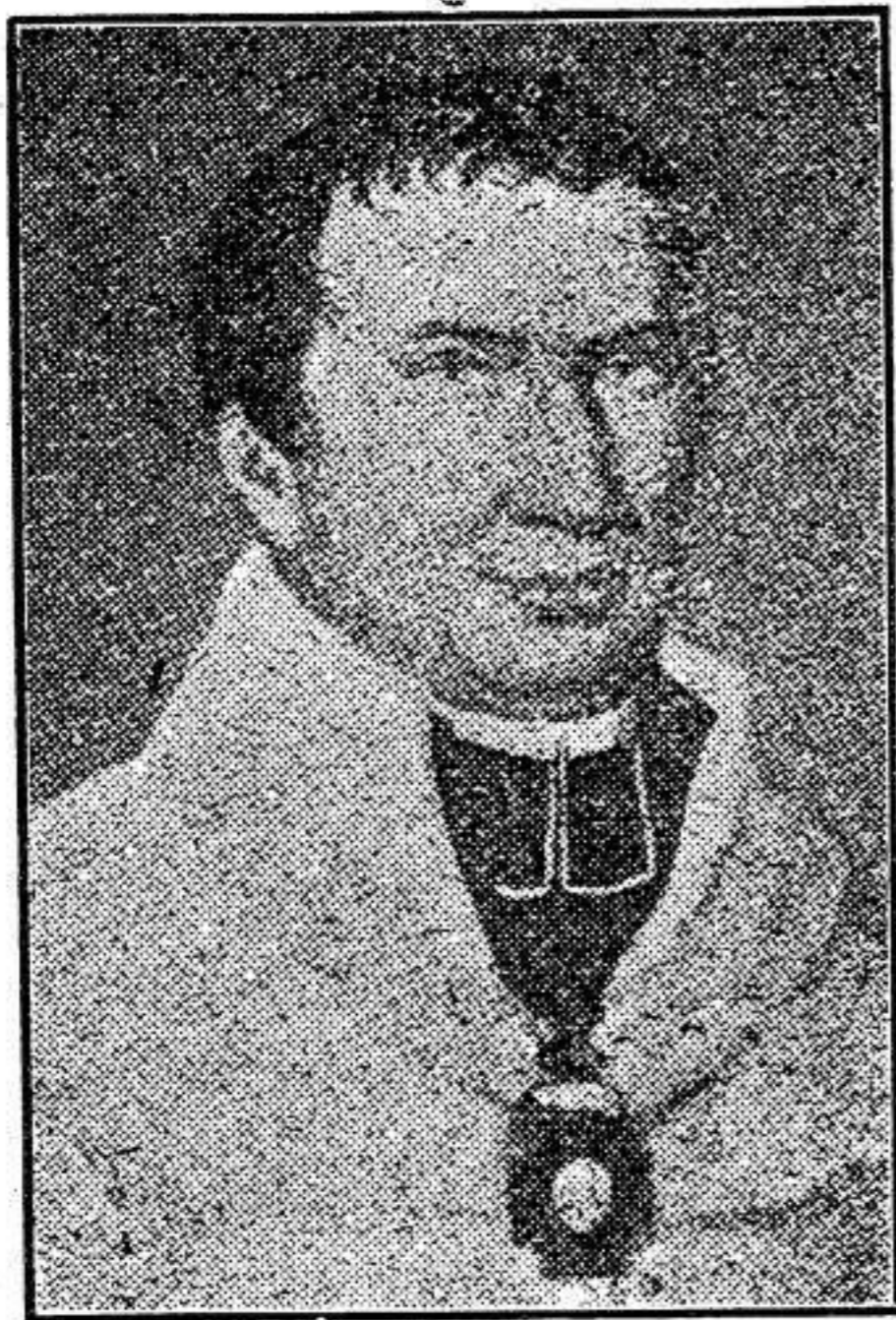
В життєвім процесі всі народи змагають через поступ опанувати над народами іншими. Наш нарід у давнині в своїм розвою робив те саме, себ-то стремів опанувати над своїми співжителями. На дорозі українського життя були і ясні періоди як липневі соняшні дні так і захмарені та похмурі як осінні.

Найгрізнішим століттям для нашого народу було тринадцяте, коли монголи та турки зруйнували Україну, та вісімнадцяте і початок дев'ятнадцятого століття — період цілковитого упадку українського народу.

По прилученню Галичини до Австрії року 1772, по вісімнадцяти літах польсько - українській шляхті вдалось поширити свої впливи в цісарських двірських кругах та захопити місцеву адміністрацію. „Під впливами поляків замість української була заведена мова польська — на початку у школах вищих а далі і в сільських народніх. Зогляду на протести і представлення українського духовенства, сільським громадам дозволено засновувати свої приватні школи з українською мовою, але при тім адміністрація наказувала щоб не дуже заохочувати селян закладати такі школи з українською мовою”. (Історія Грушевського). Така пересторога рівнялася забороні бо небезпечно було священникові організувати школи, а як котрийсь смільчак і знайшовся, то й школи не зорганізував і парохію стратив.

Отже коли поляки не могли закрити українських шкіл у своїй державі то закрили їх у чужій і тому то між іншим сказав Шевченко: „Польща впала та й нас задавила”. „З початку 19-го століття являються освічені та тямущі священники, які думають не тільки про інтереси своєї церкви, а й про інтереси народні, національні, заходяться

коло піднесення народньої, освіти і добробуту, коло розвою національної культури". (Історія Грушевського).

Канонік Іван Могильницький.

Перший відважний та свідомий виступ галицького духовенства в обороні народньої мови стався під проводом каноніка Івана Могильницького, котрий був речником молодого духовенства та мав великий вплив на тодішнього митрополита Левицького. Під напором Могильницького, митр. Левицький слав до уряду протести проти злого трактування української мови, а Могильницький не зважаючи з боку правительства, організував українські народні школи. За короткий час було дуже багато відкрито українських парохіяльних

шкіл і т. зв. тривіальних (вищого типу); для підготовки учителів зорганізував учительську семінарію в Перемишлі. Також почали складати українські підручники для шкіл і це дало почин до вживання народньої мови. Священник Маркіян Шашкевич перший зачав писати в Галичині народньою мовою а це дало почин до заснування Т-ва „Просвіти“, яка від початку свого існування гуртувала при собі все ідейне галицьке духовенство. Сотки українського духовенства наразувалися на неприємности з боку державної адміністрації та на всілякого роду кари за активність в національнім відродженні нашого народу.

Духовенство дало нам поза свою народню працю ще й сотки світської інтелігенції яка вела безупинну боротьбу з темнотою мас, з державною адміністрацією та священством москвофільського покрову. Священство виявило свою активну діяльність як на освітнім, політичнім так і на економічнім полію. Найбільшу в світі молочарську кооперативу „Маслосоюз“, започаткував і в ній працював

священник Осип Ніжанковський. Майже в кожній установі була вложена праця священника, немає здається на західних українських землях ані одної установи в якій священство не вложило б свою працю. Коротко кажучи, відродження нашого народу на західних українських землях започаткували священники бо світська інтелігенція (українські пани) спольщилася та працювала для польського народу. Вони не лише започаткували але й працювали на полі відродження. Працювали сами і продукували інтелігенцію як з селян так і з своїх дітей для загальної праці в розпочатій великій будові нашої страждальної нації.

Ми призвичаїлися говорити (так нас навчили чужі) що все що зробилося в користь нашого народу то зробила австрійська куца конституція, а переважно дорікали галичанам надніпрянці, „добре вам робити коли вам дозволяє та помагає австрійське правительство”. Такі дорікання були дуже далеко від правди, бо коли візьмемо на увагу що під австрійським покровом були ще дві провінції, а це Буковина і Закарпаття і в цій останній рух відродження зачався ще скорше але завмер з браку народніх робітників і як раз тут австрійське правительство давало підмогу, зрозуміло що в своїм інтересі, проти мадярів, однак ця поміч не багато допомогла як показалося пізніше. Уважаю за відповідне згадати про діяльність священника Августина Волошина на Закарпатті. Цитую д-ра Михайла Брацайка що написав (з приводу 60-ліття уродин о. А. Волошина) слідує: „Рід Волошинів походить із Великих Лучок. Прадіди його були свобідняками (не робили панщину). Священником став перший раз його дід Іван Синцюго, а також Іван Волошин був священником у Келечині (коло Волового) і там народився дня 18. березня 1874 року, Августин Волошин”. До народньої школи він ходив у родиннім селі, до гімназії в Ужгороді, до духовної семинарії в Ужгороді і Будапешті. З відзначенням скінчив вже по висвяченню (1899 і 1900) вищій педагогічний курс у Будапешті.

Волошин не лише проповідував але своєю працею та добрими вчинками переводив у життя ідеї християнства. Хата його була і є отворена для кожного хто потребує поради чи помочі. Ціле його життя є яскравим прикладом любови до Бога і ближнього.

Року 1906 о. Волошин спричинився до зорганізованя сиротинця для учительських дітей, який уможливив скінчення студій соткам учительських дітей - сиріт. Року

1933 о. Волошин разом з своєю дружиною подарували свій дім в Ужгороді, вартістю чверть мільона корон, сестрам Василянкам на сиротинець.

Волошин як будитель.

Августин Волошин.

Волошин по висвяченню на священника (1897 р.) дістає посаду професора при учительській семінарії в Ужгороді. Розглянувшись на своїм новім місци, зараз бачить, що майже абсолютно нема руських (українських) підручників для шкіл. На селах діти малярської мови не розуміють, а учитель не має жадних книг в народній мові та не має з чого вчити і що подати дітям до рук. Так само не було книг і в учительських семінаріях. Волошин береться до праці, пише азбуку, катехизм, біблію, читанку, рахункові книги, фізику . . . наповнює ними наші школи і уможлиблює виучування в наших школах у рідній мові.

Волошин не задовольняється тим, що дає свій духовний скарб для молодіжи. Бачить, що треба дати щось і для старших. Для них видає і редагує разом з іншими щирими патріотами, як наприклад, з теперішнім протоєреєм д-ром Василем Гаджегою газету „Наука“, видає різні брошури, складає календарі та інші книги, засновує 1903 року видавниче акц. тов. і печатню „Унію“ і не дає загаснути зовсім свічці народньої свідомости, яка вже догаряла і ледви блимала. Цим піддержує і розвиває народній дух, прочуваючи, що настануть колись ліпші часи та що ми, мала частина великого народу, не вмерем, не загинем. Вірив він у це глибоко, непохитно і ця віра додавала йому сил і завзяття до дальшої праці.

Через цю свою велику і неоцінену культурну, пись-

менницьку працю став Волошин нашим найбільшим сучасним будителем на Підкарпаття.

Праця Волошина по перевороті.

По перевороті відіграв Волошин велику історичну роль в життю Підкарпаття. Наслідком його довголітньої праці, заслуг і небуденних здібностей видвигає його життя в часи перевороту на провідника народу.

Волошин ще перед переворотом заснував Руську Народню Раду, щоби на всякий случай мали ми народнього

Святий Юр, митрополича львівська катедрa (собор).

репрезентанта. Ще перед переворотом інтересується у віденських українських послів про міжнародню політичну ситуацію і думає про злучення наших земель із закарпатськими українськими землями. Коли бачить, що цю ідею здійснити не може, переводить злуку з демократичною, славянською чехословацькою республікою і тут старається забезпечити для нас широкі автономні права. Його заходи увінчалися повним успіхом. На мировій конференції загарантовано нам найширшу автономію, яку тільки з єдністю держави погодити можна.

По прилученню нашого краю до чехословацької республіки настає найтяжша доба в життю Волошина.

На такі великі зміни ми приготовані не були. Куди глянеш — всюди порожнеча. Все творити треба і то нагло, революційним темпом, а нема кому. Волошин з горською людей кидається на всі боки, щоби бодай яко-так

заповнити великі прогалини нового, модерного життя. Тепер уже працює не лише як педагог і письменник, але як політик і економіст. Разом з іншими закладає Просвіту, театр, Педагогічне Товариство, Учительське Товариство, Підкарпатський Банк, асекураційне товариство „Бескид”, Кооперативний Союз. Всюди, як председатель, як член управи працює день і ніч над удержанням, розвитком і національним характером цих важних установ. Ця праця і боротьба, головню в перші роки була надлюдська. Народа за нарадою до півночі або й далі, просьба за просьбою, меморандум за меморандумом, делегації за делегаціями, інтервенції за інтервенціями в інтересі установ і приватних осіб в Ужгороді і поза Ужгородом, не мали кінця.

Волошин як посол.

1925 року приймає Волошин посольський мандат до пражського парламенту. Як посол — старається упорядкувати наші шкільні та язикові справи і виборює, що до язикового розпорядку дістається, як наш урядовий язик, язик малоруський себто український. Переводить, що наше духовенство і наші півці дістають одшкодовання за роковину і денники взад, та усуває гризню між духовенством і вірними.

З міністром Шрамком переводить в парламенті упорядкування платень духовенства на цілу републику і здійснює тягар удержування священника з плечей народу.

Дальшим дуже світлим ділом його було вратовання Ужгороду, як головного міста Підкарпаття (по проекту нового адміністраційного закона 1928 р. був взятий власне Мукачів, як головне місто Підкарпатської Руси). Вагу цього оцінить лише будучність, лише історія. В цій боротьбі за Ужгород скликає обі ради (українську і москвофільську), випускає до народу маніфест, висилає до Праги делегацію, подає меморандум до правительства і Президента републики і при помочі „лідової партії” осягає, що Ужгород остає головним містом Підкарпатської Руси. Не можна приписати це діло чисто і виключно його праці і боротьбі, але муситься признати, що львина часть успіху належить в першій мірі йому.

Гаряча любов до свого наорду не дає йому спокою і тепер, коли вже частину його праці перебирає поволи молодше покоління. Бачимо його і тепер на засіданнях, на святах, в конгресах, читаємо його статті, його проєк-

ти, бачимо його з молодечею силою та енергією в першій ряді на всіх фронтах нашого народнього життя”.

Незроблена робота — а не песимізм.

Коли ми хочемо жити як народ то мусимо мати на увазі й народню працю, яка зберігає народ як націю та надає йому вигляд окремішности.

Перед нашими очима пересуваються священничі постаті минулого й цього століття. Ми бачимо між ними народніх велитнів але бачимо й хирлявих, що засмічували народню працю перших. Але ми чомусь не хочемо бачити й не хочемо признати тих великих заслуг та великої посвяти й безмежньої любови живого й здорового священства до свого рідного народу. Це священство нам дало здорову інтелігенцію на місце zdeгенерованої та мертвої, яка покинула наш народ як жертву недолюдкам. Ми не хочемо того розуміти, що ми вже були в пащі наших ворогів, котрі хотіли нас проковтнути, а наші спасителі нас вирвали звідти та дали нам наше національне життя. Ми все ворожо відносимося до тих, що нам уратували життя і то лиш тому, що вони були священниками. Винуємо їх за тих, що були у священничім стані, а свідомо чи не свідомо робили на шкоду народу. Ми не хочемо зрозуміти, що між світською інтелігенцією були навіть гірші шкідники народнього розвою. Та треба нам розуміти й те, що між здоровим зерном все знайдеться якась частина підлого та полови.

Українське життя на американськім континенті (в Канаді та Зєдинених Державах) не є належно унормоване а тому, це й спричинилося до пропаганди проти священства а з тим і проти своєї церкви. Пропаганда багато спричинилася до боротьби, яка гальмувала змагання до чистого розвою цілого українського життя. Внутрішня боротьба розклала народній організм і тим спиняла його від виконання ним нормальних життєвих функцій. Перед нашими очима стоїть результат нашої дотеперішньої праці, але не такий, якого вимагає національний розвиток. Ми чуємо всюди — дома, на вулиці, в церкві, в народних інституціях і навіть в Рідній Школі — не рідну але чужу мову. Наша молодь не то що не хоче говорити своєю мовою але й ігнорує та кпить собі з неї так як колись наші вороги з неї кпили. Це не є песимізм але дійсність, яка лякає кожного чле-

на нашої нації, котрий розуміє, що він належить до цього народу та є гордий тим що вийшов з него.

Чи можна байдужно доживати свого віку, полишаючи загублений свій рід на поталу чужим народам? Викручуючись тим, що “якось то буде”, що ми не пропадемо та що інакше й не може бути на чужій землі, ми не дбаємо про дітей, які вчаться англійської мови а про свою забувають, бо ніби то часу не мають.

Та хіба в народній справі можна відпекуватися словами “якось то буде”? Що має спільного чужа земля з нашою рідньою мовою? Як може українець думати по англійському? Даруйте, але це вже безсоромний викрут або замаскована недбалість, лінивство й несвідомість. Зрозуміймо, що для не-державного народу кожний член його є дорогий і то без різниці де він знаходиться, чи на рідних землях чи десь далеко. Ми не мусимо допустити, щоб хтось десь загубився. Та й тут не ходить про одного члена, тай не про тисячі. Тут розуміється спасення соток тисяч наших людей і мова йде не про сьогодні але про майбутність.

Візьмім такий короткий час в народнім життю як сто літ. Ніхто не заперечить, що при нормальнім стані українського життя та зросту, в Канаді буде Українців по упливі століття, десь біля двох мільонів осіб. І чейже не варто подумати тепер про спасення цих двох мільонів українців і охоронити їх від загибелі? Якщо таку велику частину українського народу збережемо, українці тоді відіграють велику роль в народнім життю і на світовій трибуні.

Отже перед нами стоїть питання збереження від загибелі великої частини української нації, що поселилася тут на канадійських пустарях і дала доказ своєю невсипущою працею, що вона гідна того аби подбати про її охорону. А щоби її зберегти, нам треба йти слідами наших спасителів і розвинути організовану боротьбу за нашими школами так народними як і вищими. Нам треба пам'ятати, що нас відродили і зміцнили лишень школи а не земля.

Національні школи.

Скаже хтось: та то добре щоби ми мали свої школи, але чи нам їх дадуть? Та перш всего треба розуміти вартість своїх рідних шкіл. Рідна школа має вартість не лиш в тім, що в ній діти вчаться рідною мовою, але

найголовніше тут має значіння виховання дітей. Українські вчителі та професори будуть дбати не лишень про науку але й про виховання. Це ми бачимо з минулого на рідній землі, де з українських шкіл вийшов цілий штаб народніх робітників.

Український вчитель буде вищим в очах своїх учнів тому, що він знає дві мови тоді, як англійський лиш одну. Також коли учні будуть бачити, що учитель так само говорить мовою українською, вони не будуть соромитись її вживати. Але щоби мати свої школи, для того потрібно боротьби, бо нічого легко не дається.

Боротьба мусить бути масова а не групова і її мають розвинути ідейні та тямущі українці, котрі розуміють вартість свого народу й свого роду. Я вірю, що знайдуться витревалі люди, котрим ще не заслонило очей своє "я" і заінтересуються цею найважливішою народньою справою — себто боротьбою за наші рідні школи. Такі школи охоронять від загибелі велику частину нашого народу в Канаді а світ тоді зрозуміє, що український нарід жиє, хоче жити і ніколи не загине.

Розцвіт народньої праці на Закарпатській Україні.

В днях 27-28. травня 1934 року в Ужгороді відбувся перший зїзд народовецького жіноцтва. Зїзд був гарним доказом поширення та розцвіту народовецької праці між українським жіноцтвом.

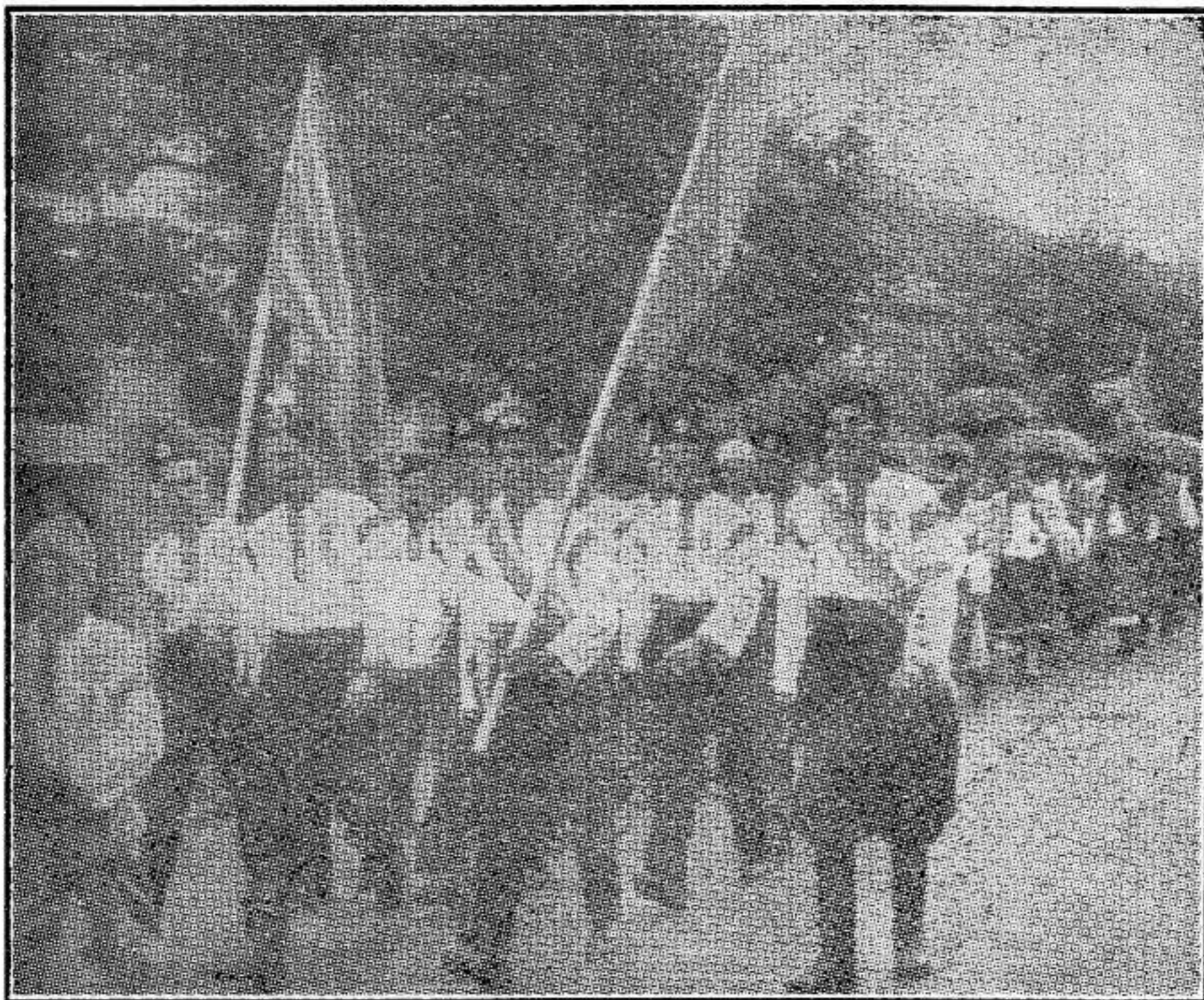

"Дівчата йдуть!"

Фрагменти з походу I. зїзду українського жіноцтва Підкарпаття
27—28 травня, 1934 р.

На першого липня 1934 року до Мукачева був скликаний другий народовецький зїзд молоді. На зїзд приїха-

ло понад 10,000 учасників. В поході взяло участь 8,000 учасників.

Ясінська "Січ" в поході зїзду народовецької молоді в Мукачеві
2. червня, 1934.

Такого великого та красного походу старинний наш Мукачів ніколи не бачив. Ціле місто було засипане жовто-блакитними прапорами. Любо було дивитися на безконечні ряди бадьорої, одушевленої молоді, яка, мов здисципліноване народне військо, маширувала вулицями міста Корятовича.

Голови культурно-освітніх організацій міста Виннипегу й околиць.
Сидять з ліва на право: М. Мелешук, Павло Теслюк, Т. Д. Ферлей,
П. Сірант, І. Підбурачинський.
Стоять з ліва на право: М. Чорний, М. Харків, П. Матвійчина, В.
Кінах, П. Орісюк.

Український Наддніпрянський Хор Дмитра Котка.

А. Криський.

Відділ Культурно - Просвітних Організацій Міста Виннипеґу

В цім відділі поміщено дотеперішню діяльність культурно-просвітних організацій, що вже належить до історії українського народу в Канаді. На основі цієї діяльності можна представити їх розвій та успіхи, а це є частиною історії українців в місті Виннипеґу та його околицях.

Між цими організаціями бачимо деякі вже досить старі, бо існують понад 34 роки, переживши всякі труднощі і то не з боку державних органів, але з боку української несвідомости.

Українці в Канаді виявили велику життєздатність і це стосується головно українського робітництва, хоч воно й не мало нагоди дістати вищої науки. Такі свідоміщі одиниці позасновували ряд організацій, що представляють наш нарід між чужинцями.

Свідомі народні працівники, про яких згадано в цім відділі, поклали багато невсипущої праці для поширення свідомости між нашим народом та нашої культурної традиції. За таку працю їм належить пошана й признання та перше місце, що не покладали своїх рук перед перешкодами а йшли вперед самі й інших вели до культури.

Головна праця культурно-просвітних організацій велася через утримання Рідних Шкіл, театральні вистави, концерти, відчити, утримання домів для сходин членів та гостей. Така праця вповні відповідала потребам наших переселенців в Канаді.

Українські змагання в центральнім місті Виннипеґу, серці українського життя, беручи на увагу розміри українського населення, є замалі. Число членів в українських організаціях цього міста виносить 2,000 осіб, тоді як всіх українців тут нараховується біля 30,000 осіб. Не входимо в подробиці та вияснення чому воно так є, занотуємо лиш факт, що були перешкоди в розвиткові українських організацій.

Великим гріхом є протиставитися народнім органі-

заціям, бо ці організації є основою народнього життя. Біля них гуртуються ті люди, що можуть дати приклад і керівництво. Це є цілком природне явище і ми не можемо його нехтувати. В природі все так сотворено, що завжди для кожного явища є своє місце й час. Уявіть собі, що сталосяб, наколиб ми одного дня не побачили сонця, колиб наша земля відмовилася належати до організації вселенної, якою керує Всевишній Творець?

Отож нехай нам буде зрозумілим, що від організації залежить життя як вселенної так і націй. А коли так, то для нашого народу є дуже важливим, щоб ми ті організації мали і підтримували їх та належали до них.

Ми наглядно бачимо всюди у світі, що там де є кращі організації там і краще життя, а там де організації занедбані, там і життя занедбане.

Між нашим народом є поширена стара байочка (мабуть не наша рідна), якою послуговуються ті, що не належать до організацій. Вони говорять: що мені організація дасть? Хіба я не можу жити без неї?

Так, багато живуть без організації, але як? Чи використовують вони та їх нарід все те, що можна використати, чим нас природа наділила? Чи не визискують таких ті, що мають свої організації? Подумайте над тим та опам'ятайтеся й підтримуйте свої організації! Коли ми поважніше поставимося до своїх організацій, побачимо як легко буде перейти від пустих слів до поважних діл. Тоді життя наше набере змісту і змістом ми виповнемо навіть найдрібніші наші вчинки. Це дасть нам гращі засоби до ідейного здвигнення нації, до високого її лету аж у блакить ясного дня. І аж тоді нам будуть зрозумілими теперішні найгостріщі клясові різниці, які не потраплять ані знівечити ані ослабити об'єднаних сил та змагань нашої страдаючої нації.

Тоді на нашім шляху не буде клясових різниць, з яких виникає клясова боротьба, але буде правдиво людське порозуміння поміж клясами народу та жажда правдиво людського життя.

Повищий вивід про природні закони організаційного життя є виводом загальним і він може стосуватися лиш організацій природних, а не фіктивних, якими ми так щедро обдаровані в Канаді. Природня організація служить для добра народу через свою мету. Фіктивна організація служить для пописів паразитів на народнім тілі.

Товариство Читальня Просвіти

Зорганізована 1903 р.

667 Flora Ave., Winnipeg, Man., Canada.

Статистика Т-ва Читальні Просвіти від її зорганізування до 1-го липня 1937 р.

	1903-13	1913-23	1923-33	1933-37
Членів	70	190	215	243
Річних зборів	10	20	30	34
Місячних зборів	120	24€	360	408
Засідань заряду	482	964	1,426	4,620
Представлен	30	80	150	173
Концертів	40	100	300	420
Відчитів	—	5	55	75
Віч	—	3	23	35
Дохід Читальні	\$1,195	\$31,125	\$27,015	\$18,005
Видатки Читальні	1,115	39,050	23,910	20,193
Вартість майна Ч-ні	171	31,800	32,900	39,000
Готівка	—	—	4,905	71
Довг	—	9,730	—	—

Павло Теслюк, голова,

Павло Матвійчина, писар.

Заряд Товариства Читальня "Просвіта" 1937 р.

Перший ряд з ліва на право: С. Квасниця, Н. Возняк, П. Матвійчина, П. Теслюк, голова, Гр Мудрий, Іл. Вус, Ю. Коблак. Другий ряд з ліва на право: Н Чубала, Лебединський, Возний, І Крушельницький, Нестерович, М. Скобляк, К. Грицишин. Третій ряд з ліва на право: Боровський, Н. Сохацький, В. Запісоцький, Г. Квасниця, Н. Теслюк, В. Галушак, Д. Хімка.

Заряд Т-ва Читальні Просвіта за послідні роки 1934-1935-1936-1937.

Голови: С. Скобляк, П. Теслюк, С. Квасниця, П. Теслюк.

Секретарі - рек.: Йосиф Копяківський, К. Грицишин (1935-1936), П. Матвійчина.

Секретарі - фін.: Г. Мудрий, Д. Остапчук, Г. Мудрий (1936-1937).

Касієри: Т. Мельничук (1934-1935), С. Скобляк, Іл. Вус.

Контрольори: Р. Мацішкевич, Йосиф Хомняк, П. Пробижний, В. Запісоцький, С. Скобляк, С. Квасниця, Д. Остапчук, В. Коман, Ю. Каблак, С. Квасниця, Ю. Каблак, Д. Остапчук.

Діти рідної школи при "Читальні Просвіти" з учителем по середині К. Грицишином.

Початок, Праця і Розвій Українського Інст. ім. Т. Шевченка

Початок організації Українського Інституту ім. Т. Шевченка на передмістю Вінніпегу, Бруклендс, Манітоба, який провадить свою діяльність двадцять і три роки. В році 1913-тім зійшлося оцих кілька свідомих громадян: Д. А. Федак, Антін Вербовецький, Василь Музичка, Василь Татарин, Захар Федак, Кость Бензеляк і Юрко Бевський, котрі обговорили потребу освітньої організації на передмістю Бруклендс та вирішили скликати більше людей.

Перші основні збори скликали 1-го січня, 1914 р. до дому Д. А. Федака при вул. 1938 Елгін. На зборах присутних було 48 осіб. По обговоренню потреби освітньої організації, приступлено до впису членів, яких вписалося 48.

По вписі членів приступлено до вибору заряду, який є поданий в статистиці У. І. ім. Ш.

За головну мету новозаснована організація взяла провадження Рідної Школи, яку започаткували і провадили, перед заснованням організації, в приватнім домі Андрія Федака під числом 1938 Елгін вул. Поза веденням Рідної Школи, організація розвинула свою діяльність освітню, спровадила більшу скількість книжок зі Львова та почала свою освітню роботу, як представлення так і концерти, котрих до 1-го липня 1937 р. відограно 302 і дано 297 концертів.

Початки були тяжкі бо на представлення і концерти треба було винаймати публичну школу, а поза тим мусіли їхати аж до Вінніпегу грати представлення і концерти.

При кінци 1917 р. організація купила малий будинок під числом 1960 Вілліам Евню а 1921 р. прибудувала часть до будинку, салю на 22 почерез 32 стопі.

В році 1923-тім старий будинок розібрали та прибудували довшу салю. В році 1927 прибудовано до будинку шкільну салю. І так здвигнувся осередок культурно - освітний між українцями на передмістю Бруклендс. Не мало було перешкод, які всегда в змаганню до освіти впливають з нутра несвідомости освітньої праці та роблять

застій в леті освіти, яка веде народ до загального поступу.

При організації У. І. ім. Ш. засновано другі організації, котрі провадять свою діяльність в тій домівці. Року 1925 зорганізовано Запомогове Т-во І. Франка, 1932 р. зорганізовано Жіноче Т-во ім. Ол. Кіселевської, перша предсідателька була п. П. Чорна.

Року 1933 зорганізував Гр. Климків Укр. Атлетичний Клуб, в котрім його вибрали предсідателем. Організація У. І. ім. Т. Шевченка а зокрема її основателі заслугоють собі між українським суспільством спеціальне признання тим, що заснували першу Рідну Школу в провінції Манітобі.

Український Інститут ім. Т. Шевченка

Зорганізований року 1914.

1960 William Ave. (Brooklands), Winnipeg, Man., Canada.

Статистика Українського Інституту ім. Тараса Шевченка від його зорганізованя до 1-го липня 1937 року.

	1914-1920	1920-1930	1930-1937
Членів	91	110	97
Річних зборів	7	10	7
Місячних зборів	84	110	84
Засідан заряду	364	510	364
Представлен	97	152	53
Концертів	86	156	55
Відчитів	38	67	19
Віч	—	1	—
Дохід Товариства			\$32,060.63
Видатки Товариства (загально)			31,501.90
Готівка в касі			558.73
Вартість майна Товариства			6,550.00

Теперішний заряд Інституту: Михайло Чорний голова; Михайло Лотоцький, містоголова; Антін Вербо-вевцький, фінансовий писар; Яків Фурда, рекордовий пи-сар; Микола Климків, касіер. Контрольна комісія: Іван Яворський, Василь Татарин, і Григорій Дзюба. Бібліо-текар Михайло Задорожний.

Перший заряд Товариства в 1914 році: Григорій

Дзюба, голова; Іван Яворський, місто-голова; Іван Мицак, писар; Никифор Мітенко, заст. писаря; Андрій Федак, касієр; Захарій Федак, заст. касієра; Контрольори: Ілія Мітенко і Андрій Кумка; Антін Вербовецький, бібліотекар а Іван Рехлів, заст. бібліотекара.

Заряд Аматорського Кружка: Стефан Шкроміда, режисер; Григорій Климків, суфлер; Павло Лотоцький і Матвій Носатий, гардеробщинки; Михайло Попович і Йосиф Шалавило, сценарі.

Рідна Школа, яку започатковано в 1913 році, провадиться аж до сего часу. Дітей, які удержували українську науку, було від 1913 р. до 1920 р. — 97, а від 1920 р. до 1937 р. — 50 дітей. В Рідній Школі вчили на протязі тих років слідуючі учителі: Антін Малинюк, Григорій Гречка, Марія Білінська, Стефан Михоцький, Максим Левицький, Марія Угрин, Михайло Барисик, Іван Боданський, Петро Чайковський. Теперішній учитель— Стефан Шкроміда.

Йосиф Щербаневич.

Товариство Рідна Школа ім. М. Шашкевича

Було то року Божого 1925, дня 5. вересня, як прийшов до мене мій сусід о. Пантелеймон Божик побалакати, а було то на „Лейбор Дей”. Та наша балаканина привела нас аж до Рідної Школи. Каже мені о. Божик: „Сусідо, зложімо тут у цій околиці Рідну Школу, бо діти не мають де навчитися рідної мови а до МкГрегор улиці є далеко”. Я на ту пропозицію згодився і ми рішили скликати більше наших людей на слідуочу неділю, до мене до хати, щоб ліпше ту справу обговорити.

Я зараз таки пішов від хати до хати і обійшов яких пятьдесят, а на другу неділю то нас вже зійшлося аж шість і ми зараз взялися до роботи. Біда лиш в тім що не було навіть з кого заряду вибрати. Тоді п. П. Гаврисишин, свідомий горожанин, каже щоб ми ще спробували пійти пошукати трохи більше людей на другу неділю, а протягом тижня будемо так само шукати будинку та учителя і лавки. Так ми були в русі цілий тиждень. Сліду-

ючої неділі нас було вже поважне число, бо аж вісім осіб, отож ми й сформували заряд. Всі стали урядниками. Головою зістав вибраний о. П. Божик, заступником П. Гаврисин, секретарем Й. Щербаневич, скарбником Й. Стебницький. До контрольної комісії обрано блаженної пам'яті Петра Білоуса, Олексу Данилюка, Прокопа Когута і М. Сушка. Опісля ми ухвалили статут який підготував о. Божик, та внесли членські вкладки по одному долярів річно. Знайшли учительку, панну Евгению Угринівну, по 30 долярів на місяць а о. Божик здобав лавки, 25 за десять долярів, які я привіз задармо з публичної школи. Одна біда нам найгірше докучала що куди не йдеш то все грошей було треба, а на початку де їх візьмеш. Отож зложивши по долярів членських вкладок та позичивши від п. Й. Стебницького й п. П. Білоуса по десять долярів, мали ми в касі вже 28 долярів.

Для школи знайшли старий будинок і дали завдаток. Мали платити місячно по 15 долярів ренту. Школа почалася дня першого жовтня і прийшло 30 дітей до науки а тут лавок для всіх немає. На другий раз вже більше дітей. Отож скидаємо по пару долярів, купуємо матеріялу а вечерами самі робимо лавки. Пройшов місяць а тут і виплата учительці має бути а в нас ані одного доляра немає. Даємо тоді по десять долярів, а то я, П. Гаврисин і Гр. Добуш, котрий вже був скарбником на місце Й. Стебницького. Так ми заплатили учительку на час.

Зійшлись ми на засідання і радимо що будемо робити. Платня за діточу науку приходить дуже поволи, а тут і рент знову платити і палива треба бо зимно. По довгій нараді всеж рішили що науку провадити треба але в якийсь спосіб також треба знайти фонди. Отож рішили влаштувати базар. На другий день післали колекторів по фанти і до тижня виробили базарові книжки з квитками по 25 центів та й скоро їх розпродали, так що пару сот ще мусіли додрукувати. Місяць пізніше відбувся базар, протягом трох днів. Заробили ми коло чотири сотки долярів, повіддавали борги і 300 долярів пішло вже до банку. Тепер ми вже почувалися безпечно і дітей мали поверх сотки. А наука йшла на дві зміни, від 5 до 7 ввечері і від 7 до 9 год.

І на діточий концерт спромоглися нарешті та зачали шукати більш відповідного помешкання, бо господар підніс нам рент до 20 долярів на місяць. На нараді було рі-

шено купити площу і поставити собі будинок який нам потрібно. Так і було зроблено року 1927. Площу купили 98 футів широку та 108 футів довгу за 1,500 долярів готівкою а року 1928 збудували й будинок коштом 14,000 долярів, лиш що вже готівки не було. Отож взяли ми позичку 7,000 долярів але тоді й просвітня праця пішла в нас, бо вже була своя хата. Організувався аматорський гурток що давав гарні концерти і хоч будинок був 40 футів широкий і 80 футів довгий, всеж був замалий для всіх людей.

З ініціативи блаженної пам'яті пані Божик, було організовано Жіноче Товариство ім. Ольги Басарабової. Року 1936 засновано відділ Запомогового Товариства який і до нині добре стоїть фінансово. Секція Молодіжі організована року 1932 і робить добрий поступ.

Цього 1937 року Т-во дало початок ще одній організації, а це Кооперативній Спільці Споживчих Товарів. Склеп вже отворений і наші українські громадяне мають нагоду купувати в Українській Народній Кооперативі і честь їм за це. Будуть спомагати самі себе а не чужих, котрі за наш гріш виучують своїх дітей на адвокатів та лікарів а наші ходять по вулицях. Час і нам це зрозуміти та подбати про саміх себе.

Тепер ще пару слів про Рідну Школу. Панна Угринівна учителювала три й пів роки і була доброю учителькою. Потім учителювали: два роки п. В. Мороз, учитель і диригент, п. Ю. Цукорник, учитель і диригент, п. Гр. Кузь, учитель, П. Юндак, диригент, А. Господин, учитель, проф. Турула, диригент. Тепер учителюють сестри служебниці і роблять добрий поступ з дітьми.

Рідна Школа при Т-ві „Читальні Просвіти”

Зорганізована року 1918.

В котрій учили ці учителі:

М. Борисик і К. Андрусишин, А. Господин, М. Даркович, панна З. Угринівна, М. Борисик (вдруге), А. Господин (вдруге), К. Грицишин, А. Господин (втретє), К. Грицишин (вдруге).

До школи дітей учащало пересічно по 50 кожного року.
Подав Корнило Грицишин, учитель.

Товариство Рідна Школа ім. М. Шашкевича

Зорганізоване 1925 р.
49 Euclid Ave., Winnipeg, Man., Canada.

Статистика Товариства Рідна Школа від її осно-
вання до 1-го липня 1937.

	1925-1930	1930-1935	1935-1937
Членів	50	80	100
Річних зборів	5	5	2
Місячних зборів	60	60	24
Засідань заряду	260	260	100
Представлень	40	50	20
Концертів	150	160	50
Відчитів	20	30	6
В і ч	5	6	1
Дохід організації	\$25,000	\$16,000	\$ 600
Видатки організації	24,000	15,500	5,600
Вартість майна орг.	20,000	20,000	20,000
Готівка	1,000	500	400
Д о в г	6,000	2,600	1,000
Вартість реальности	16,000	16,000	16,000

Іван Підбурачинський, голова, П. Орисюк, писар.

Перший заряд Т-ва Рідної Школи ім. М. Шашкевича:
голова: о. Пантелеймон Божик; місто-голова: Петро Гав-
рисишин; секретар - рекордовий і фінансовий: Йосиф
Щербаневич; скарбник: Григорій Добуш; контрольна ко-
місія: Йосиф Стебницький, Петро Когут і А. Данилюк.

За послідних п'ять літ:

Головами були: Петро Гаврисишин, Йосиф Щербане-
вич, Іван Підбурачинський.

Секретарями були: Йосиф Щербаневич, Василь Кі-
нах, Петро Орисюк, Стефан Баран, М. Винник, О. Савка і
Д. Пташник.

Скарбниками були: Ф. Холодний, М. Панків.

В контрольній комісії були: Йосиф Щербаневич, Іван
Підбурачинський, І. Яремій, А. Лах, Гр. Блащук, С. Мана-
стирський, Гр. Кузь.

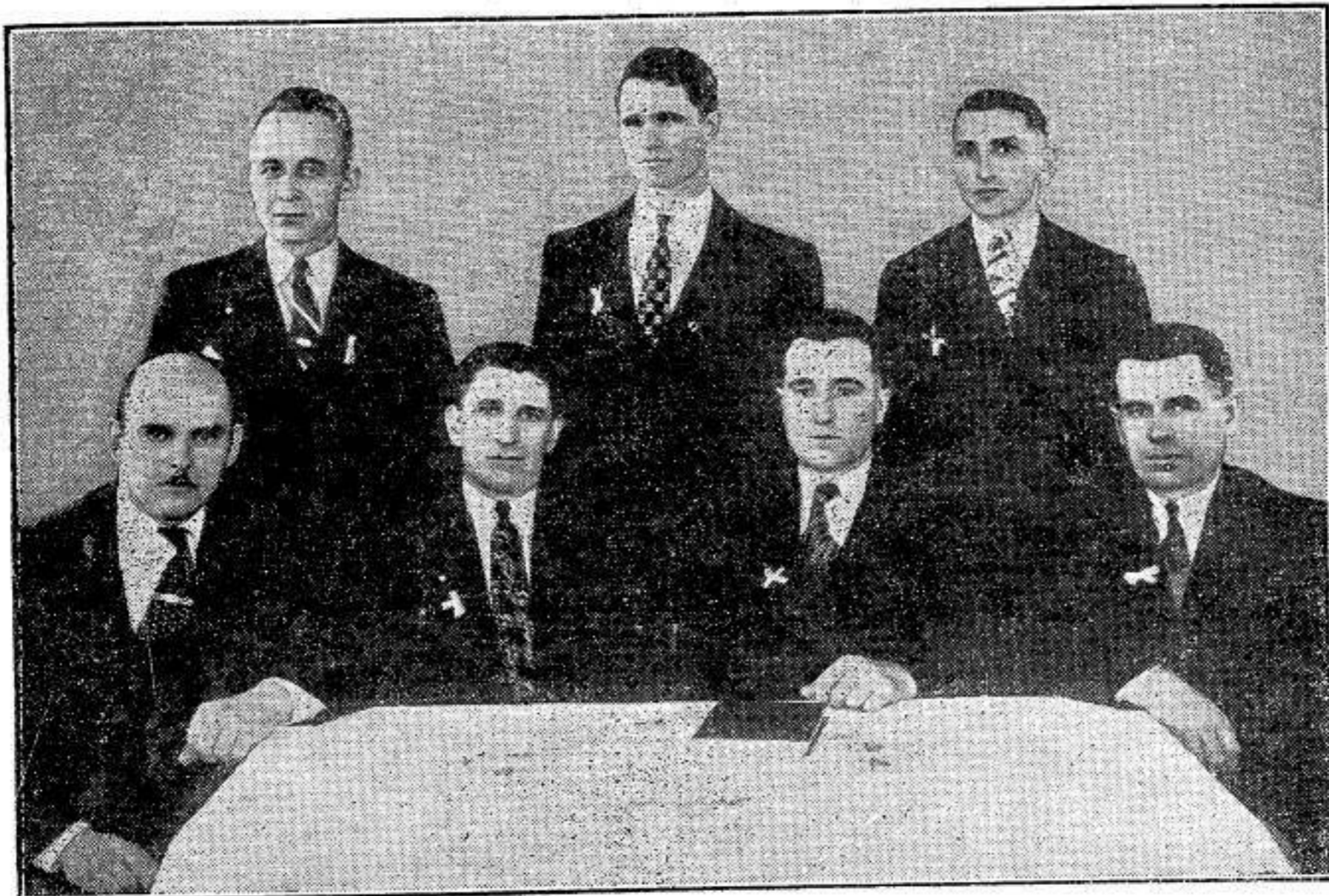
При матірнім товаристві зорганізувалися і мають при-
міщення отсі товариства:

1. Запогове Товариство ім. М. Шашкевича.
2. Жіноче Товариство ім. О. Басарабової.
3. Товариство Молоді.

Українське Просвітне Т-во ім. Т. Шевченка

Зорганізоване 1927 р.

504 Giroux Str., St. Boniface, Man., Canada.

Заряд Українського Просвітнього Товариства ім. Т. Шевченка.
З ліва на право: М. Антонюк, скарбник; К. Наливайко, містоголова;
М. Мелешук, голова; І. Струтинський, контрольор.
Другий ряд. З ліва на право: І. Капкій, член заряду; В. Семенчук,
фін. секретар; В. Копачинський, голова Рідної Школи.

Статистика організації від її заснування до 1-го липня 1937 року.

	1927-932	1932-1937
Членів	42	63
Річних Зборів	5	6
Квартальних Зборів	20	21
Засідань заряду	238	254
Представлень	32	46
Концертів	15	25
Відчитів	17	27
Дохід організації	\$5,752	\$8,045
Видатки організації	5,000	6,500
Вартість майна організації	3,500	8,790
Довг	—	360

Максим Мелешук, голова,

Маркіян Харків, писар.

Перший заряд Українського Просвітнього Т-ва ім. Т.

Шевченка в місті Ст. Боніфес: Голова: Станислав Карпишин; місто-голова: Андрій Горбатюк; секретар-рек.: Стефан Буцій; секретар - фінан.: Николай Федішин; контрольна комісія: Кирило Наливайко, Петро Думо, Федько Думо, Петро Петро Карпишин.

Заряди за послідних пять літ:

Голови: С. Карпишин, Максим Мелещук, Михайло Пастир, Мартин Мединський, Іван Струтинський, Максим Мелещук.

Місто-голови: Іван Струтинський, Михайло Павлишин, Кирило Наливайко.

Секретарі-рек.: Михайло Стефанишин, Іван Хлібойко, Маркіян Харків, Іван Юзвішин, Максим Мелещук.

Секретарі - фінан.: Михайло хам (1933-1934-1935), Володимир Когут, (1936-1937).

Скарбники: Михайло Антонюк, Мавтин Мединський, Іван Яворський, Михайло Антонюк (1936-1937).

Контрольна комісія: Михайло Павлишин, Василь Кужіль, Павло Пальчук, Михайло Пастир, Володимир Когут, Максим Мелещук, Іван Каптії, Маркіян Харків, Данило Кужіль, Михайло Хам, Іван Струтинський, Федір Нагірний.

Бібліотекарі: Іван Стечишин, Антон Струтинський, Василь Семенчук.

Гардеробщики: Іван Коптії, Дмитро Душнюк, Маркіян Харків, Маріян Обуховський.

Директори майна: Павло Пальчук, Василь Кужіль, Володимир Когут.

Організація Українські Січові Стрільці ім. полк. Д. Вітовського

Зорганізована 1933 р. — Міститься в Читальні Просвіта
667 Flora Ave., Winnipeg, Man., Canada.

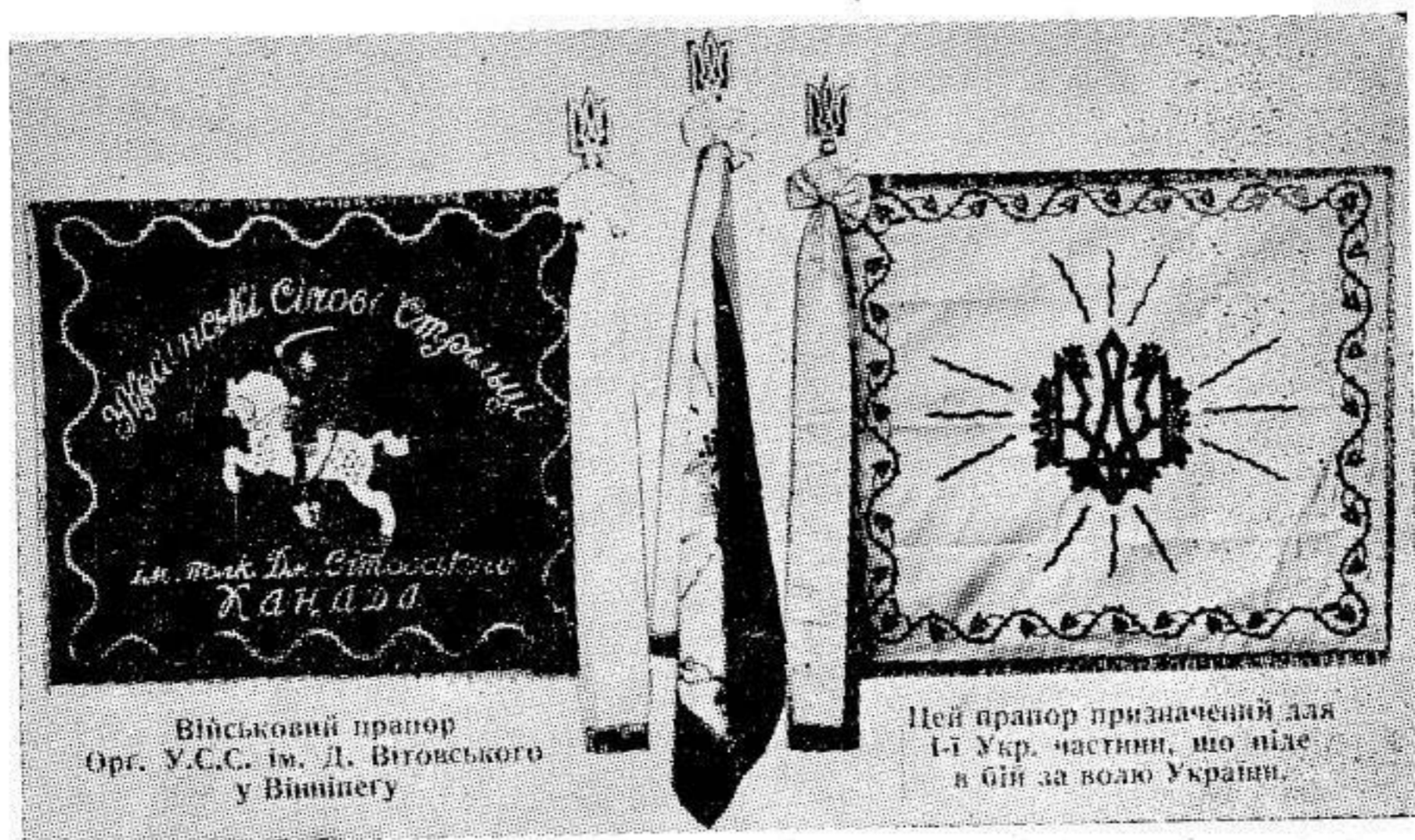
Статистика Організації Українські Січові Стрільці
ім. Д. Вітовського від її зорганізованя до 1. липня 1937 р.

1933-1937

Членів	43
Річних Зборів	4
Кварталних зборів	20
Засідань заряду	109
Представлень	7
Святочних Академій	4
Відчитів	3
Дохід організації	\$891
Видатки організації	846
Вартість майна організації	137
Готівка	45

Павло Матвійчина, голова; Семен Мурій, писар; Михайло Лебидинський, скарбник. А. Господин, К. Грицишин і П. Нижник, контрольори. Василь Гущак, Роман Мацічкевич і Євген Возьний, члени заряду.

Семен Мурій, писар.

Прапор Організації Українських Січових Стрільців ім. полк. Дмитра Вітовського.

Канадійсько - Український Інститут "Просвіта"

Зорганізований року 1916.
777 Pritchard Ave., Winnipeg, Man., Canada.

Статистика Канад. - Українського Інститута „Просвіта” від його зорганізування до 1. липня 1937 р.

Членів	412
Річних зборів	21
Засідань заряду	952
Представлень	164
Концертів	512
Відчитів	140
Віч	82
Дохід організації	\$300,000
Видатки організації	258,000
Вартість майна організації	50,000
Довг	8,000
Дім 1,000 місць, вартости	40,000

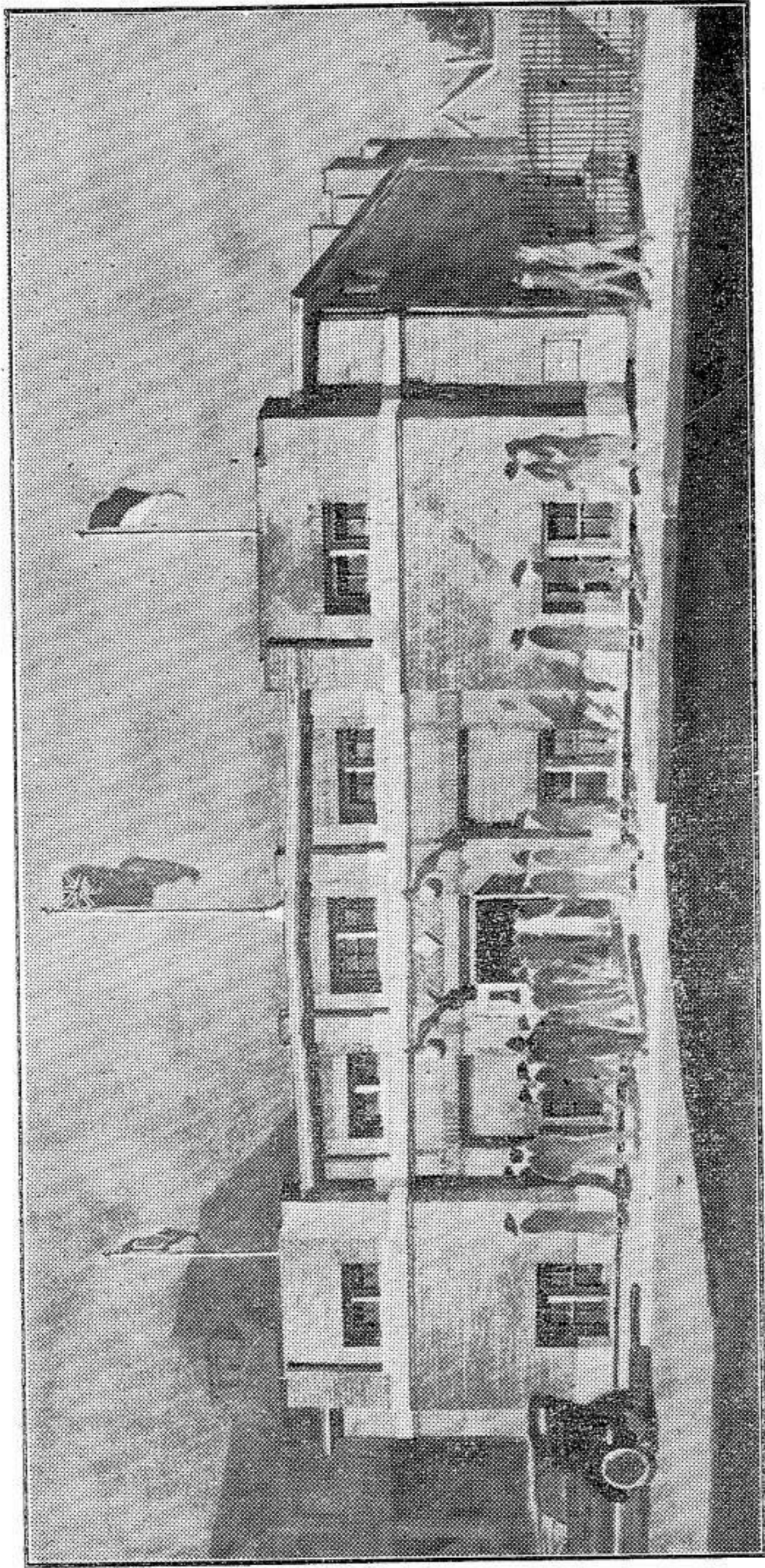
Д. Будка, президент, О. Малофій, секретар.

До Рідної Школи дітей учає 112 учать три учительські сили: П. Гайовський, І. Гайовська і І. Філь.

При Канад. - Українським Інституті „Просвіта” є зорганізовані отсі організації: Жіноче Т-во ім. Кн. Ольги, Драматичний Гурток, Хор Інституту Просвіти, Атлетичний Клуб, Дівочий Клуб, Клуб Молодіжи, Мандолінова Орхестра Рідної Школи і Школа Танку В. Авраменка.

Перший заряд: Всеч. о. М. Оленчук, І. Жаровський, І. Давибіда, І. Сафіян, В. Чорненький, М. Яцик і М. Гаврилюк.

Заряд Канад. - Українського Інституту „Просвіта”:—
Д. Будка, І. Байдак, О. Смолій, М. Бриліс, В. Чорненький, Р. Калинюк, П. Кметь, М. Лещій, В. Кошовський, В. Івасків, О. Малофій, М. Масняк, Т. Губіцький, Я. Попіль, Йос. Лакомий, П. Гайовський, І. Гайовська, В. Скраба, В. Мазепа, П. Яцина, М. Татарин, В. Віра, С. Скорий, І. Завідовський, І. Вергун, Ф. Солтис, М. Бойко, М. Урбайський, А. Дереворіз, Д. Ямнюк, Г. Калинюк, І. Балагуш, М. Яремко, О. Войтко, М. Ганущак, І. Фуг, П. Ковальчук, М. Шевчук, Г. Підмурний, Н. Демчук, С. Царук і І. Палій.

Канадійсько-Український Інститут "Просвіта".
Перші публичні збори Канадійсько-Українського Інституту "Просвіта" відбулися 23. листопада, 1916 р.
Учасники зборів вирішили організувати Т-во "Просвіта" на зразок львівської "Просвіти" та деклярува-
ли поперх 1,000 долярів. Будова зачалася 1919 року, а скінчилася в 1921 р. Торжественне отворення від-
булося 1-го січня, 1922 р.

Канад. - Українське Товариство Молоді ім. Богдана Хмельницького

Зорганізоване 1934 р.

504 Giroux Str., St. Boniface, Man., Canada.

Статистика організації від її заснування до 1-го липня
1937 року.

	1934-1937
Членів	30
Річних зборів	4
Квартальних зборів	14
Засідань заряду	146
Представлень	5
Концертів	13
Відчитів	9
Дохід організації	\$120.73
Видатки організації	36.25
Готівка	84.48

Василь Ленг, голова,

Марія Сусик, писарка.

Заряди Канад.-Українського Товариства Молоді ім. Б. Хмельницького, при матірнім товаристві Укр. Пр. Т-ва ім. Т. Шевченка:

Перший заряд: голова: Іван Стечишин; місто-голова: Анна Любківська; рекордова-секретарка: Анна Петрів; секретар-фін: Мирослав Пробіжанський; скарбник: Борис Скиба; бібліотекарка: Марія Сусик; контрольна комісія, Павліна Люблінська, Юстина Мединська, Павліна Журба.

Заряди за останніх три роки:

Голови: Василь Петрів (1935-1936), Василь Ленг.

Місто - голови: Анна Любківська, Василь Ленг, Василь Косноскі.

Секретарі рекордові: Павліна Журба, Анна Сусик, Марія Сусик.

Секретарі - фінан.: Марія Думняк, Павло Скакун, Петро Диль.

Скарбники: Юстина Мединська, Андрі Криська.

Бібліотекарі: Іван Стечишин, П. Струтинський, П Сеспенчук.

Контрольна комісія: Василь Копичанський, Олександр Скиба, Кароліна Диль, Юстина Мединська, Анна Любківська, Сабіна Петрів, Анна Сусин, Омелян Струтинський, Анна Лазар.

Товариство Молоді

Зорганізоване 1932 р.

Приміщене під числом 49 Euclid Ave., Winnipeg, Man.

Статистика організації від її заснування до 1-го липня 1937 р.

	1932-1937
Членів	50
Річних зборів	5
Місячних зборів	250
Представлень	4
Концертів	10
Відчитів	2
Віч	1
Дохід організації	\$500
Видатки організації	450
Готівка	50

Іван Безкоровайний, голова,

М. Білоус, писар.

Заряд Товариства Молоді, при матірнім Товаристві Р. Ш. ім. М. Шашкевича:

Голова: Василь Довбуш; секретар: І. Ничак; скарбник: В. Гаврисишин; Контрольна комісія: Пазаровський, П. Савка, Йос. Мазурик, М. Білоус, І. Безкоровайний, Л. Царинюк і Йос. Винник

Товариство Молоді

Зорганізоване при „Читальні Просвіта” 1930 р.
667 Flora Ave., Winnipeg, Man., Canada.

Статистика Товариства Молоді від початку його зорганізованя до 1-го липня року 1937.

	1933-1937
Членів	75
Річних Зборів	7
Місячних зборів	21
Засідань заряду	400
Представлень	16
Концертів	35
Відчитів	9
Дохід товариства	\$110.00
Видатки товариства	54.50

Панна В. Ковальська, голова; М. Скобляк, писар; Члени заряду: П. Возняк, М. Гощуляк, М. Дипка, п-на М. Несторович, С. Ладика.

Товариство Молоді

777 Pritchard Ave., Winnipeg, Man., Canada.

Членів	1,240
Річних зборів	6
Засідань заряду	125
Концертів	12
Відчитів	15
Дохід товариства	\$4,600
Видатки товариства	4,600

М. Яремко, голова,

О. Вербіцька,

С. Маркевич, писар,

Ольга Москаль.

А. Криський.

Відділ Жіночих Культурно - Просвітних Організацій Міста Виннипеґу і Околиць

В цім відділі поміщуємо дотеперішню діяльність, що вже належить до історії українського народу в Канаді, а яка дає спрмогу представити собі розвій і працю культурно-освітних організацій українського жіноцтва міста Виннипеґу й околиць.

Українське жіноцтво відограє дуже важливу ролю не тільки в суспільнім народнім життю поміж українцями але й на світовій арені. Ми не раз читали про велич українських жінок з вищої верстви, але ця велич є лиш блідою тінню дійсного українського жіноцтва, яке заслужило собі на почесьть не тільки від нас але й від цілого людства. Заслужило воно її не своїм марнотраством як інші пані, але своєю працьовитістю. Тому буде на місці вглибитися в історію здобутків та праці нашого народу.

В давнині, на нашій святій землі, наші прадіди вели безпереривну боротьбу не з другими народами як це робили інші, але з буйною природою наших правних земель. Кожний повинен зрозуміти, що на буйних землях буйна природа. Непроходимі ліси вкривали майже весь простір наших земель окрім невеликих клаптиків буйної трави та квітів. В тих правічних лісах вганяли тури та безліч всяких диких звірів, їдовитих плазунів, шершенів, ос, бджіл, птахів і всякого рода комашні. Одним словом нашим предкам не було місця в такій буйній природі, хоч земля була дарована їм їхнім богом. Треба було вибороти собі у співжителів право на її посідання та оправнити документами правність даровизни божої, що забрало не мало жертв.

В тих непрохідних лісах, у стіп могутнього зеленого велитня провадилася завзята боротьба протягом тисячів років з співжителями (звіриною) наших земель. Та вкінці наші предки опанували буйну природу і стали правними властителями найкращої і найбагатшої землі на кулі земській. До тої побіди немало причинилися наші праматері і їм треба завдячувати посідання безмежньої красоти і невичерпаних богацтв наших святих

земель. Вони ставали при боках своїх мужів з камінними кинджалами в руках в обороні свого роду. Правдиною мамою в людським роді є не та, що лиш привела на світ, але та, що привела й зробила місце на землі для своїх діточок.

В людським роді припала найбільша честь жіноцтву, а се бути матерями людства. Але як всяке велике становище в суспільстві є тяжке через свою відвічальність перед обличчям суспільства, так само було й є тяжким становище українського жіноцтва. Найтяжчим воно було тим, що українське жіноцтво не лиш творило життя але й керувало ним. Жінка є не лиш творцем життя, але й добрих або злих діл, які надають народові життєві форми.

В давнині українське жіноцтво творило розвій українського народу і помагало високо тримати національний прапор а тому й стояло воно на першій місці між світовим жіноцтвом. Воно виховувало нарід до чесної працьовитости, наділяло свій рід безмірною любовю до своїх братів і сестер і тим наші прапрудки затерли сліди свого примітивного походження. З войовничого дикого народа він став народом з повною гідністю, що не нападав на другі народи за здобичею як це робили інші. А це тому, що він був вихований до праці, упорядкувався до самовистарчальности і жив у достатках зі своєї праці. А щоб надати ще більш достойного образу людського, українські матері були обдаровані артистичним таланом. Вони обвінують своїх любих діточок великим замилюванням до артизму, вмінням відкопійовання безмежної краси природи українських земель у виді всякого рода вишивок, якими прикрашують себе і свої домівки. Далі, українське жіноцтво (бо ніхто інший) розвинуло найкращу та найбогатшу у світі українську мову, створило пісні, які стали та стоять на першому місці на світі. А за тим український танок, що представляє собою творчість та силу українського народу. Цими великими скарбами послуговують ся не лиш їх властители але й все людство. Коротко сказавши, українська жінка є ідеалом цілого людства. За такі заслуги українському жіноцтву належалася й належить велика пошана.

Животини двоногі та чотириногі.

По опануванню буйної природи український нарід розвинув свою питому та дійсну культуру. Перше вико-

ристовував природу а потім заводив громадські порядки такі, які уважав корисними для свого роду. Найбільшу увагу звертав на спільну працю та спільний її розподіл. Через такі порядки український нарід збогачувався та ставав сильним і це не було до смаку сусідам, які дивилися зависним оком на його богацтво та силу.

Перший великий напад ще перед християнством виконали на українські землі римські цигани, що були панами майже половини земської кулі. Але й український нарід опанував великі простори найкращої у світі землі і діти українських матерей за кожним нападом давали таку їм відсіч, що їм відпав апетит до українських богацтв. Здавалося, що боротьба була скінчена зі звірами чотиронагими і двоногими. Нарід розвивав свою культуру тим, що збогачувався та пильнував, аби кожний його член жив у достатку та дякував Богові за Його дари, якими Він обдарував український рід. Минали століття, тихо плило українське життя, яке ушляхотнювало українську душу. Та на українське життя дивилися інші як на щось вороже, як на загрозу їхнього дикого життя.

Чужі стали на службу.

Одної днини зявилися між українцями так звані нормани, які себе називали русами (або росами) тай запропонували українському народу услугу в обороні його від інших народів. А що вони були добрі вояки, а українці цинили войовничий хист, то їм було дано місце між нашим народом. Вони прийняли українську мову і звичаї і зжилися з людьми. Показавшись дійсно добрими вояками вони потрохи зачали опановувати українців і формувати державу. Вони повели молодь на греків і це їй дуже подобалося, а деко-

Цар Іван Грізний, один з демсів, які зруйнували український рід.

му з тих вояків було дане відзначення назвавши їх боярами. Це було перше поділення наших людей на класи, що потім причинилося до братовбійчих воєн.

Про це нам ясно видно з того, як український нарід став себе взаємно вимордовувати під проводом удільних князів, що поділили наш край поміж своїми синами. Це братовбійство викривлювало українську душу і давало нагоду приходити чужим на українську землю та поселюватися, вгризаючися до українського життя немов хробаки в сильне та красне деревце.

Руїна українського народу.

Заглиблювання чужої касти в українським роді викликувало щораз більший спротив українців. Головною підставою українського спротиву до чужих було порушення ними економічної структури а пізніше й опанування її. Це якраз витягло українців з рівноваги року 1113, коли то київляни, користаючи зі смерти князя Святополка, зробили нечуваний у тодішнім світі погром на чужих, а це дало притоку до пімсти над українським родом, яку виконано року 1223, сто двадцять літ пізніше, в часі татарського нападу. Це дуже підкосило український устрій і так вже не дуже сильний через внутрішні безпорядки.

Але пімста була безгранична і тому по першій нападі підготовляють другий напад на протязі сімнадцять літ. Року 1240 ціла Україна була залита монголами та турками, які принесли смерть українському родові та руїну його скарбам. Палять та руйнують українське добро а український рід вигублюють, старих убивають а молодих мужчин та жінок забирають в неволю і в перших рядах примушують їх боротися проти своїх братів та сестер.

В таких тяжких обставинах виховалися наші праматері. Вони все бачили смерть перед своїми очима і ніхто не в силі висловити те найстрашніше горе, яке було в серцях тодішніх матерей.

Наші праматері в неволі.

Наші праматері зачинали по руїні зі страхом нове життя, але вже не те, що було перед тим. Ненаситне око нашого ворога пильнувало наших праматерей та обертало їх у невільниць. Зачалося життя але вже невільниче. Цілими століттями українських страдальниць

женуть буками голодних і обдертих на чужу роботу (на своїй правній землі). Голод, холод і буки підкошують колись буйно розвинену жіночу красу а разом з цим і обезчещують наш найбільший скарб — нашу мову. Так було пограблене українське жіноцтво і викинене за поріг життя. Його настурливо виховують аморально і через це воно часом було змушене безчестити свій нарід, затративши в неволі ріжницю межі добром а злом.

Пануюча кляса, для якої воно працювало складала ся з людських відкидьків, для яких все було добрим що заспокоювало їх нагальні та химерно-хоробливі вимоги змисловости без огляду на пристійність та соромливість людини. Наше жіноцтво в тім лихолітті в проклонах зливає слізки та потом свою праматір-землицю, яку наші вороги обернули в життяву тюрму для її найкращих та великих дочок.

В цій тюрмі, в надлюдських обставинах, ограблене від всього що є рідне, чесне й дороге, українські страждальниці заховують на дні своєї душі найбільші українські скарби: українську мову, пісні і артизм в прикрашванні себе та своїх домівок. Чи не є це найбільша заслуга нашого жіноцтва? Чи не належиться йому велика пошана за переховання цих найбільших скарбів, якими ми не лиш послуговуємося але й гордимось?

Українське жіноцтво витиснене зі своїх правних земель.

Здавалося, що прийде час, коли українські матері відродять давню вільність і заживуть на рідній землиці повним людським життям. Скасовано кріпацтво, українські матері з радістю прийняли ті розпорядження і з надією гляділи до кращого майбутнього. Настала нова доба в українськiм життi. Але нарід попадає добровільно в сіти давно скритих ворогів, котрі забирають від него без перебору все, що є підставою його існування. Цим витискають його з його правних земель в світ за очі. Витискають його з тих земель, які наше жіноцтво боронило тисячі років. Витиснене жіноцтво прощається з тим усім, що є йому найдорожчим, з своєю рідною оселею, з рідними людьми та мандрує до незнаной Америки, перше до Зєдинених Держав а потім до Канади.

Ніхто не в силі дати повний опис тих хвиль розлуки та тих терпінь в часі подорожування, які перенесло наше жіноцтво. Скільки пониження, скільки всяких не-

приємностей подорожі та матеріальних недочас, на-смішки, кпини і безліч інших неприємних наруг треба було пережити. Серед таких невідрадних та тяжких відносин наше жіноцтво перевозить на американський континент переданий йому їх матерями найбільший скарб: українську мову, пісню, звичаї а з тим і український артизм всякого роду у виді вишивок та ручних виробів.

Серед моря чужих людей та початкова надмірна праця поставила перед очі нашого жіноцтва нові великі труднощі. Треба було перебороти упередження та устаткувати тут свої народні звичаї і взагалі унормувати своє життя в новій прибраній країні. Немало горя вони зазнали на диких пустарях, але і тут наше жіноцтво показало свою працюоздатність і перетворило дикі пустарі в культурні околиці. Цим українська суспільність повинна гордитися і віддавати належну пошану нашому жіноцтву.

В чиїх руках плоди нашого жіноцтва?

Згідно природньому законові праця ущасливорює тих, які працюють — ущасливорює рід людський, що є працюовитий, яким є і наш нарід. Але це лише тоді, коли пліди праці належать до правних властителів. А вони лиш тоді будуть належати до них, як властителі самі будуть розпоряджатися ними. Це можна робити лиш через свої організації, через свої господарські установи. А що наша українська суспільність таких господарських установ не має, тому то плоди праці нашої суспільности в чужих ще й до того ворожих нам руках. Над цим треба застановитися нашому жіноцтву. В чиїх руках плоди праці як вашої так і ваших добрих мужів?

Вашою працею вороги осолоджують своє життя. Праця нашого суспільства дає запоруку доброго та щасливого життя не лиш їм але й їх дітям. Не вірю, що канадійський клімат так висушив вашу любов до своїх діточок, до свого мужа та до цілого українського народу, щоб ви над цим питанням серіозно не застановилися.

Українське жіноцтво в ролі оборонців своєї праці.

Ваші сестри на рідних землях Західної України (в Галичині і на Закарпаттю), змагають в тяжких обставинах задержати працю для свого роду через організацію господарських установ. Це приклад гідний, щоб його наслідувати та бути гордими (головно жіноцтво). В

найбільшій свого рода у світі кооперативній організації “Маслосоюз” у Львові, Ольга Бачинська працює від року 1924 в головній управі як головна директорка. Сотки й тисячі інших українських жінок змагають в економічній ділянці і своєю працею вже доказали свої здібности. Отож і на вас, дорогі сестри, припала велика честь відіграти почесну роль в змаганнях до повної свободи українського життя. Цим дасьте змогу своїм діточкам розвинути їх талани та привести наш нарід до самовистарчальности. Аж тоді український нарід стане паном своєї праці. Се в повности залежить від вас самих а не від кого іншого. Зрозуміймо і ширім цю свідомість, що український нарід мусить зрештою вийти з того стану, щоб нездари над ним панували. Скажім собі, що вже прийшов той час, що дасть нам змогу скупчити свої сили до відзискання давно зрабованої нашої творчости до поступу та нашого місця в рядах між людством світу.

Роля матері в українському роді.

Звертаю увагу читачів на роль української матері у весільних звичаях, які колись мали свою чи не найбільшу вартість в розвою нашого культурного життя. До матері в першій лінії звертаються свати приходячи до хати сватати дівчину. Вона перша частує їх і до неї звертаються всі прошення в піснях, якими супроводять весільні церемонії. Мати благословить доньку і супроводжає її на вулицю, коли вона йде обходити сусідів і просити їх на своє весілля. До матері звертаються всі пісні підчас розплітання коси, вона кладе на голову молоді і останній вінець і проводить її до церкви. Вона виконує всі церемонії, приймаючи приїзд молодого та відіграє головну роль при відїзді доньки до дому її жужа. Нарешті до неї таки вдається делегація від молодого, щоб оповісти про непорушене дівоцтво її доньки і після цього її провадять з парадом в дім новоженців, де до неї відносяться присутні з великою пошаною як до доброї матері — що належить вже до кінцевих весільних забав.

Мати молодого впроваджує його до дому по повороті з церкви, він удається до неї по шлюбне благословенство, вона репрезентує родинний культ впроважуючи сина коли той іде до дому молоді, щоб узяти її до себе, вона кропить його свяченою водою. До неї

звернені всі пісні, коли приводять молоду в дім молодого.

Цей коротенький опис весільних звичаїв висвітлює нам, яку велику відвічальність мали наші праматері в розвою українського життя. Як велика любов полум'ям освічувала український рід! І не дивно, що сотки літ неволі міг витримати наш нарід і не пропав, бо-ж така глибока мораль, в якій тримали матері своїх доньок, не знайдеться в жаднім іншому народі. Ми бачимо, що наші праматері пильнували моралі не паперовими законами, але про це дбали самі матері. Один подорожуючий по Україні так описує українську моральність: — “Горе тим дітям, що не тримаються моральности, але між українським народом їх майже немає, бо дух кожної матері пильнує своїх дітей на кожнім кроці”.

Як бачимо, керівництво молодим поколінням належало майже виключно матерям в українським життю, а охорона його належала до батьків, як це бачимо хочби з незамітної ролі батька у весільних звичаях, з яких дещо дожило й до наших часів на наших рідних землях.

Жіноче Товариство ім. Марії Маркович

Зорганізоване при „Читальні Просвіта”, року 1925.

667 Flora Ave., Winnipeg, Man., Canada.

Статистика Товариства ім. Марії Маркович від його організування до 1-го липня 1937 р.

	1925-1937
Членів	115
Річних зборів	12
Місячних зборів	36
Засідань заряду	375
Представлень	15
Концертів	35
Відчитів	11
Віч	4
Дохід організації	\$1,593
Видатки організації	835
Вартість майна організації	295
Жертва на будинок „Читальні Просвіта”	500

Анна Копяківська, голова; Катерина Теслюк; писар-

ка; М. Пасечка, місто-голова; К. П. Теслюк, фін. пис.; Небилович, касієрка.

Контрольна комісія: М. Мельничук, Левак.

Жіноче Товариство ім. Лесі Українки

Зорганізоване 1933 р.
504 Giroux Str., St. Boniface, Man., Canada.

Статистика організації від її заснування до 1-го липня 1937 р.

	1933-1937
Членів	44
Річних зборів	5
Квартальних зборів	17
Засідань заряду	245
Представлень	15
Концертів	6
Відчитів	15
Дохід організації	\$2,100
Видатки організації	2,070
Вартість майна організації	210
Готівка	30

Ксеня Хам, голова

Розалія Антонюк, писарка.

Перший заряд Жіночого Товариства ім Лесі Українки, при матірнім Укр. Пр. Т-ві ім. Т. Шевченка.

Голова: Ірина Горгійчук; місто-голова: Марія Петрів; секретарка-рек.: Розалія Антонюк; секретарка-фін.: Йосефа Каптії; скарбничка: Анастасія Наливайко; контрольна комісія: Текля Кужіль, Ксеня Хам, Ксеня Мелещук, Катерина Дах.

Заряд за послідних чотири роки:

Голови: Ірина Горгійчук, Ольга Юзвшин, Анна Стефанишин, Анастасія Наливайко, Ксеня Хам.

Місто - голови: Марія Петрів, Катерина Мінчук, Розалія Пастир, Ірина Горгійчук.

Секретарки-рек.: Розалія Антонюк (1934-1935-1937), Текля Кужіль, Ксеня Хам.

Секретарки-фін.: Йосефа Каптії, Текля Кужіль, Ксеня Хам, Розалія Пастир.

Скарбнички: Анастасія Наливайко, Йосифа Каптій, Ніна Бурак.

Контрольна комісія: Павліна Павлишин, Марія Калунсьняк, Розалія Пастир, Софія Вель, Амелія Струтинська, Евдокія Карпишин, Євгенія Ситник, Ольга Юзвішин, Амелія Струтинська, Текля Кужіль, Ксеня Хлібойко.

Господині: Катерина Дах, Текля Ковальчук, Текля Кужіль, Марія Калужняк, Петрунеля Журба.

Жіноче Товариство ім. О. Басарабової

Зорганізоване 1930 р.

Приміщене 49 Euclid Ave., Winnipeg, Man., Canada.

Статистика організації від її занснання до 1-го липня 1937 р:

	1929-1934	1934-37
Членів	40	45
Річних зборів	5	3
Місячних зборів	55	30
Засідань заряду	250	120
Представлень	3	2
Концертів	10	6
Віч	3	2
Дохід організації	\$1,500	\$1,000
Видатки організації	1,200	900
Готівка	300	100

Подав Йосиф Щербаневич.

Перший заряд Жіночого Товариства ім. О. Басарабової при матірнім товаристві — Т-во Рідна Школа ім. М. Шашкевича:

Голова: пок. Божик (жена о. Божика); місто-голова: К. Кузенко; секретарка: Кінах; скарбничка: М. Романів; контрольна комісія: А. Скіба, В. Блащук, Гаврисишин, Яремій і К. Заяц.

За послідних пять літ:

Голови були: К. Кузенко, Винник і Мартинчук.

Секретарки: К. Заяц, Кінах, М. Романів.

Скарбнички: Гаврисишин і А. Скіба.

До контрольної комісії належали:

А. Скіба, Блащук, Сенік, Була.

А. Криський.

Відділ Запомогових Організацій.

В цім відділі поміщуємо дотеперішні гуманітарні змагання українського народу в Канаді. Це дає можливість уявити собі розвій та працю гуманітарних організацій як центральних так і поодиноких.

Не лиш українці але й всі інші народи хваляться своєю гуманітарністю, себто що вони є людьми а не звірами. Але чванливість є одна річ, а діла річ інша і не всюди ми можемо знайти докази, що могли-б оправдати людську хвальбу.

От, наприклад, люди західньої Європи дуже чваняться гуманністю, але ми українці їм тої гуманности не можемо признати, бо їх діла не є доказом того, що вони про себе говорять, бо інакше не віддали-б 45 мільонів українців на поживу недолюдків.

Нам треба добре зрозуміти ідею та характер запомогових організацій. Своім характером вони належать до обсягу господарського — тому їх не можна модифікувати та надавати їм фіктивного характеру, бо як раз це витворює між нашим суспільством незрозуміння ідеї. З цього теж повстають незадоволення та різні сварки, що в очах і своїх і чужих понижують престиж цих високо-ідейних організацій.

Запомогові товариства є вислідом людської свідомости, це є природний розвій людського змагання до ліпшого та правдивого життя. Людський розум відкрив потребу та засоби для взаємної помочі в сучасній добі. Наш нарід це питання так само дуже добре розуміє і це є доказом його свідомости та культури.

Запомогові організації заслуговують на велику пошану між українцями, бо вони своєю діяльністю стремлять до обеднання нашого народу, який чужими впливами є розсварений; вони пропагують самодопомогу, а це значить, щоб ми не покладалися на чужу допомогу а станули на власні ноги. Така праця між нашим народом є надзвичайно корисною, особливо як для народу недержавного.

Далі, запомогові організації мають ще й те значіння, що навчають людей совісно й чесно розпоряджатися людською працею і ощадностями та виробляють в

суспільстві належний світогляд на спільні інтереси. Вони переводять в життя одну з найважливіших християнських засад — люби ближнього як себе самого. Чи не є то дійсна поміч, коли в разі нещастя запомогове товариство заопікується бідною родиною, яка втратила свого батька або маму? Ці вчинки показують на найвищу гідність людини.

Нам треба серйозно застановитися над запомоговими організаціями, над їх ідеями, а тоді зможемо з більшим успіхом пропагувати їх між українським народом. Завданням запомогових організацій не є нагромадження матеріальних засобів — їх ідеєю є людскість. Подібно як стрілець керує смертоносною зброєю для ідеалу іншого чим звичайне вбивання людей, так і запомогове товариство керує грошовими засобами, щоб досягнути іншу мету, щоб допомогти своїм ближнім в разі потреби. Інакше кажучи, головна ідея є тут ніби головою а засоби її досягнення тулубом. Тому то на голову треба звертати головну увагу, бо без голови неможливе жадне досягнення. Без ідеї запомогові товариства мусять вмирати і нічого їм не допоможуть лікарі (суди).

Ці високі ідеї українських запомогових товариств заслуговують на те, щоб український нарід їх підтримував та щоб кожний був членом того чи іншого українського запомогового товариства і кожний мусить чутися гордим що до него належить.

Тут ми згадаємо всі заряди Українських Товариств подібного роду, що прикладають зусилля для переведення в життя цих високих та корисних ідей. Українське суспільство має ставитися до них з найвищою пошаною за їх гідну працю.

Коротка Історія Українського Запомогового Брацтва Св. Николая в Канаді

Початком першої та найбільшої української запо-могової організації в Канаді треба уважати рік 1904.

Переданий начерк початків тої організації, що написав бл. п. Николай Гладкий п. Т. Стефаникові, най-вірніше висвітлює змагання до основання Брацтва.

“Я приїхав з Америки (Зєдинених Держав) до міста Виннипегу в Канаді 21-го листопада 1904 року. Тут я застав вже трохи українців, але організації не мали вони жадної крім малої греко-католицької церкви під назвою церква св. о. Николая, яка тепер має назву св. Володимира і Ольги.

По моїм приїзді я найперше познайомився з парохом згаданої церкви, бл. п. о. Матеєм Гурую, ЧСВВ, в котрого я винаймив дім на мешкання при вулиці Стела. Це дало мені більшу нагоду сходитися і переговорювати з отцем парохом. Зараз при першій стрічі з бл. п. о. Гурую я представив йому про “Народний Союз” і запомогові брацтва в Зєд. Державах та які користи мають з них наші українці. Рівнож я просив о. Гуру, щоби котроїсь неділі проголосив в церкві людам, щоби зійшлися на збори, на котрих я поясню присутним про значіння і користи запомогової організації. Бл. п. о. Гура вислухав моєї пропозиції і між іншим сказав так: “Як би це мало бути брацтво церковне, то я радо на це згодивсяб; друге, у Виннипегу нема аж так багато українців, щоби можна щось подібного організувати . . .”

“Час минав, а о. Гура не заповідав зборів. Однак я не тратив надії і дуже часто пригадував о. Гурі про потребу організації. По упливі близько одного року я осягнув свою намірену ціль, коли о. Гура погодився на мою просьбу і бажання заповісти в церкві на сліду-ючу неділю збори.

“Прийшла довго ожидаана мною неділя 5-го вересня, 1905 року, котрої то неділі на заповіджених о. Гурую зборах зібралося около 50 осіб. Як на ті часи, це було досить поважне число присутних. Збори отворив о. Гура, представив мене присутним і покликав мене по-

яснити ціль зборів. Я пояснив докладно про організацію “Українського Народного Союзу” в Америці. По вислуханню мого реферату присутні почали над ним дискусію, а по дискусії рішили приступити до зорганізування „Канадійського Руського Народного Союзу” і “Запомогового Брацтва св. о. Николая”, як рівнож ухвалено висоту вкладок до обох організацій та вступного після літ: 50ц. місячно до “К. Р. Н. Союзу” а по 25ц. місячно до “Брацтва св. о. Николая”. Ці дві організації розділили між себе свою діяльність: “К. Р. Н. Союз” мав виплачувати членам посмертне, а “Брацтво св. о. Николая” мало виплачувати допомогу в разі слабости або каліцтва. Тому обі організації мали свої особні каси.

“Потім приступлено до впису членів. Вписалося 45 осіб, які вибрали перший заряд зі слідуючих членів:— бл. п. о. Матей Гура, голова; бл. п. Никола Гладкий, секретар; Іван Зубачик, касієр; до контрольної комісії увійшли: Максим Левицький, Осип Захарків і Василь Шолдра.

“На дорозі до розвитку організації, здавалося, були непоборимі перешкоди, і то таки від своїх людей а не від чужих. На місці буде тут згадати, що мені писали много анонімних листів з погрозами, що коли не перестану організувати “З. Б. св. о. Николая”, то мені зроблять то або то; одного разу я вийшов з церкви а йдучи до дому стрітив я чоловіка, який грозив мені заперестати організувати Брацтво, бо . . . він мені покаже! . . . таким погрозам не було кінця.

“В січні 1908 року на заганьних зборах рішено злучити “Канадійський Руський Народний Союз” з “Брацтвом св. о. Николая” в одно товариство під назвою:— “Запомогове Брацтво св. о. Николая”.

“В перших роках, як згадано, Брацтво розвивалося поволи, як звичайно кожна ново-основана організація. Воно мусіло побороти всі труднощі, які випливали з несвідомости загалу.

“Значний зріст Брацтва почався від 1912 року. Від того року рік-річно збільшався впис членів, а зі збільшенням членства збільшалася і його каса, що запевняло його дальший розвій.”

Статистика „Запомогового Брацтва св. Николая” від року 1905 до 30-го вересня року 1928.

Членів	2,200
Річних зборів	23

Квартальних зборів	92
Засідань заряду	1,150
Дохід організації	\$142,104.76
Видатки організації	92,962.76
Готівка в банку	49,141.97
Інвентар	1,225.00
Загальна вартість майна	50,366.97

Головами Брацтва від 1905 до 1928 року були: — Бл. п. Впр. о. Матей Гура, ЧСВВ., Василь Шолдра, Николай Котлярик, Николай Гладкий, Іван Марцінів, Михайло Гаврилюк, Стефан Горбачевський, Яків Барилюк, Іван Жаровський, Яків Барилюк (другий раз), Кароль Протасевич, Іван Жаровський (другий раз), Теодор Стефаник.

Домініяльна Інкорпорація Брацтва.

Старий провінціональний чартер обмежувався до провінції Манитоби; при тім він показався з багато взглядів непрактичним для організації. Думка про поширення Брацтва на цілу Канаду і про те, щоби вибрати домініяльний чартер зродилася в перше на загальних зборах матірнього відділу в Інституті Просвіти за головування Кароля Протасевича. Однак з різних причин до зреалізування цієї думки тоді не прийшло.

Нова і важна доба в історії Брацтва наступила до перва 1929 року за головування Теодора Стефаника. В тім році Брацтво зробило аплікацію до Оттави о Домініяльний Чартер і одержало його 1930 року. При вибранню Домініяльного Чарту додано ще й назву “Українське” так, що теперішня назва Брацтва є: “Українське Запомогове Брацтво св. о. Николая в Канаді”.

Першу надзвичайну конвенцію Брацтва в справі його реорганізації, ратифікування Домініяльного Чарту і нового статута скликано до Виннипегу 1931 року.

Дня 19-го жовтня, 1933 року Брацтво одержало сертифікат реєстрації з Домініяльного Департаменту Обезпечень, в котрім говориться, що Брацтво зложило потрібні депозити і сповнило вимоги канадійсько-бритійського закону і є уповноважене провадити по цілій Канаді свою працю як Взаємне Допомогове Товариство забезпечення життєвого, забезпечення немічного і забезпечення слабости.

Друга з ряду всеканадійська конвенція була скликана до Виннипегу в днях 25, 26 і 27-го січня 1934 року.

На цій конвенції вибрано Верховну Управу з головним осідком у Виннипегу. Конвенція прийняла новий статут, який відповідає вимогам і завданню Домініяльного чартеру.

Третю з ряду конвенцію скликано також до Виннипегу в днях 8-го і 9-го листопада 1935 року. Ця конвенція змінила і доповнила деякі точки статута та вибрала Верховну Управу, котра заряджує всіми справами “Українського Запомогового Брацтва св. о. Николая в Канаді”.

Верховна Управа У. З. Брацтва св. о. Николая в Канаді.

Сидять з ліва на право: Іван Зборовський, фін секретар; Теодор Стефаник, верховний організатор; Всч. о. Др. В. Кушнір, духовний управитель; Іван Жаровський, голова; Др. Б. Дима, головний лікар; Іван Дутка, місто-голова; В. Саган, дек. секретар. Стоять з ліва на право. І. ряд: М. Дутка, член Верховної Управи; Т. Козак, заст. рек. секр.; пані Анна Пелехата, членкиня Верх. Управи; П. Куревич, член пров. комісії; Іван Мельничук, член пров. комісії. Другий ряд, з ліва на право: Н. Савула, касієр; М. Гроян, член Верх. Управи; Н. Гнатович, заст. касієра; Стефан Курцеба, член пров. комісії; Яків Бойко, член Верх. Управи.

Домініяльний чартер дає членам Брацтва певну за-
поруку у всіх тих користях і привілеях, про які гово-
рить статут Брацтва, під наглядом Домініяльного Уря-
ду, що є найпевнішою запорукою для членів Брацтва.

На дорозі людського поступу є численні труднощі, з котрими людство бореться. Частину тих труднощів мусіло побороти й Брацтво у своїм змаганню до ширшої діяльності між українським суспільством в Канаді.

Заряд У. З. Брацтва св. о. Николая, Відділу I. Сидять з ліва на право: Іван Сафіян, касієр; П. Куревич, фін. секр.; К. Протасевич, голова; о. др. В Кушнір, духовний управитель; Я Барилюк, заст. голови; Дм. Юськевич, рек. секр.; Н Бовден, лікар; О. Василів, опікун хорих. Стоять з ліва на право: Д Пташник, контрольор; І. Борис, опікун хорих; Теодор Стефанік, капітан; Ю. Ковальська, Анна Штибель, А. Наливайко, С. Лебідка, опікуни хорих. Другий ряд з ліва на право: Й. Данчак, Петро Васишин, Л. Ковальський, М. Мовчанюк, М. Поздоровська, Н. Бодуйкевич, опікуни хорих. Третій ряд з ліва на право: М. Бардецький, контрольор; Петро Томко, Михайло Заболотний, А. Решітка, опікуни хорих; Й. Марцінів, контр.

Статистика „У. З. Б. св. Николая” від року 1905 до року 1937.

Відділів	25
Членів	3,500
Дохід організації	\$352,835.05
Видатки організації	222,835.05
Інвентар	4,000.00
Загальна вартість майна	130,000.00

Брацтво не розійшлося з цілею ініціатора бл. п. Николая Гладкого. Це бачимо з низше наведених чисел. Брацтво виплатило помершим членам допомоги з фонду хорих в часі їх слабости \$10,722.60
Виплатило посмертного їх родині 57,195.00

Разом \$67,917.60
Померші члени вложили до каси дорогою вкладок \$ 7,860.75
Отже родини 161 померших членів отримали з каси \$60,056.85

Чи це не є вистарчаючим аргументом для тих, що ще не є членами Брацтва, щоби стали членами?

Рід III. Ендовмент по 65 році життя. Це є рід забезпечення, на котрий організація по 65 роках виплачує повну суму, на яку дана особа була забезпечена.

Місячні вкладки за грамоту Взаїмної Допомоги — Ендовмент по 65 літах віку.

Вік	За \$100	За \$250	За \$500	За \$1000
15	.11	.27	.54	1.08
16	.11	.27	.54	1.08
17	.11	.27	.54	1.08
18	.12	.30	.60	1.20
19	.12	.30	.60	1.20
20	.12	.30	.60	1.20
21	.12	.30	.60	1.20
22	.13	.32	.64	1.28
23	.13	.32	.64	1.28
24	.13	.32	.64	1.28
25	.14	.35	.70	1.40
26	.14	.35	.70	1.40
27	.15	.37	.74	1.48
28	.16	.40	.80	1.60
29	.16	.40	.80	1.60
30	.17	.42	.84	1.68
31	.17	.42	.84	1.68
32	.19	.45	.90	1.80
33	.19	.47	.94	1.88
34	.20	.50	1.00	2.00
35	.21	.52	1.04	2.08
36	.22	.55	1.10	2.20
37	.23	.57	1.14	2.28
38	.24	.60	1.20	2.40

39	.25	.62	1.24	2.48
40	.26	.65	1.30	2.60
41	.27	.67	1.34	2.68
42	.29	.72	1.44	2.88
43	.50	.75	1.50	3.00
44	.32	.80	1.60	3.20
45	.34	.85	1.70	3.40
46	.36	.90	1.80	
47	.40	1.00	2.00	
48	.43	1.07	2.14	
49	.46	1.15	2.30	
50	.50	1.25	2.50	

Ukrainian Mutual Benefit Ass'n of St. Nicholas of Canada.
Box 3641 Sta. B. Winnipeg, Man., Canada.

Українське Т-во „Взаїмна Поміч” - Відділ 43

Засноване 6. червня, року 1935 при Товаристві Просвіти
ім. Т. Шевченка.

St. Boniface, Man.

Статистика Українського Товариства „Взаїмна Поміч” Відділ 43 від його заснування до кінця року 1937.

Членів	76
Річних Зборів	2
Засідань заряду	68
Підприємств	11
Виплата хорим	\$187.45
Стан фінансовий	330.15

Мартин Мединський, голова; Іван Каптій, рек-секр;

Перший заряд року 1935: Василь Кужіль, голова; Іван Каптій місто-голова; Максим Мелещук, рек.-секр.; І. Стечишин, фін.-секр.; В. Жируха, скарбник; контрольна комісія: Н. Юзвишин, Іг. Бурак і М. Пастир. Опікуни хорих:— Ніна Бурак і Агафія Кузонак.

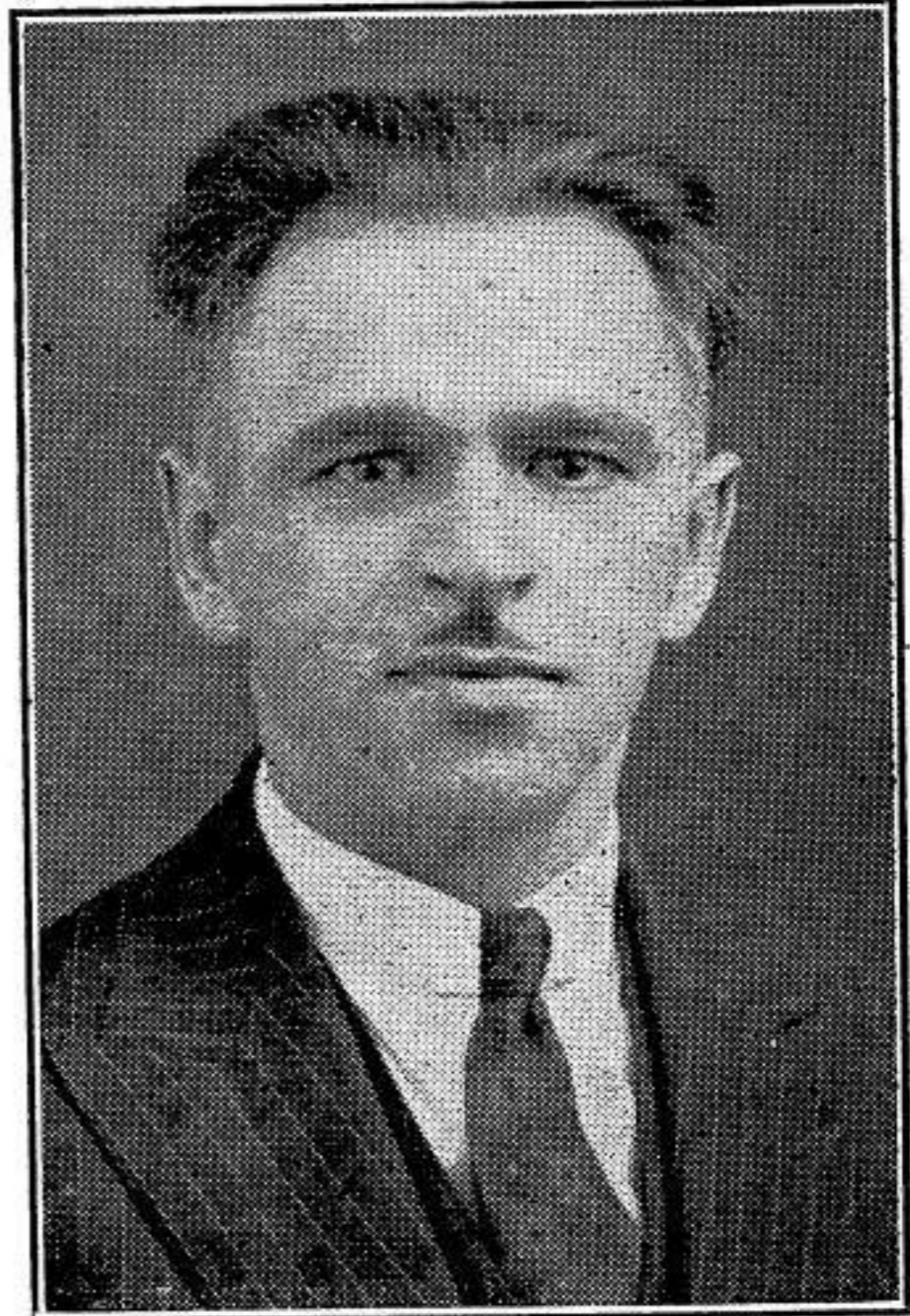
Заряд року 1937: М. Мединський, голова; І. Юзвишин, місто-голова; І. Каптій, рек.-секр.; М. Хам, фін.-секр.; В. Жируха, скарбник; Опікуни хорих: М. Ковальчук, Ніна Бурак і Петрина Журба. Контрольна комісія: С. Луців, І. Яворський і І. Хлібойко.

Запомогове Товариство Читальні Просвіти

Зорганізоване 1927 р.
667 Flora Ave., Winnipeg, Man., Canada.

П. В. Гаврилюк,
голова Зап. Т-ва Читальні Просвіти

Іван Цимбалістий,
секретар.

Статистика Запомогового Товариства Читальні Просвіти від його зорганізування до 1-го липня 1937 р.

	1927-1932	1932-1937
Членів	100	181
Річних зборів	5	5
Квартальних зборів	20	20
Засідань заряду	257	258
Представлень	14	11
Концертів	15	12
Стан фінансовий	—	\$13,604.22
Виплачено запомоги	—	3,484.30
Виплата посмертного	—	7,780.92

В. Гаврилюк, голова,

І. Цимбалістий, писар.

Перший заряд: І. Левак, голова, Т. Мельничук рек.: писар, Гр. Квасниця фін-писар, Гр. Тхір скарбник.

Опікуни хорих: п-ні М. Сас, А. Галас, М. Франків, Д. Баран, М. Кавчук, Гр. Звіздарик; Контрольори: Ю. Блашкевич, Ю. Каблак, М. Гавриш.

Заряд 1937 р.: В. Гаврилюк голова, І. Цимбалістий рек. - писар, С. Скобляк заст. голови, В. Запісацький фін-писар, Д. Хімко скарбник, І. Вус заст. писара. Контрольори: І. Левак, Гр. Мудрий, Ю. Каблак. Опікуни хорих: Т. Слободян, Д. Олійник, п-ні С. Хміляр, М. Підгірняк, М. Мельничук, М. Пасечка, П. П. Драпак, Гошуляк, П. Шановський, І. Філь.

Рідна Школа ім. Маркіяна Шашкевича,
в котрій містяться отсі організації: Т-во Рідна Школа ім. М. Шашкевича, Жіноче Т-во ім. О. Басарабової, Запомогове Т-во ім. М. Шашкевича, Товариство Молоді і адміністрація Української Народної Кооперативи.

Запомогове Товариство ім. М. Шашкевича

Зорганізоване 1930 р.

49 Euclid Ave., Winnipeg, Man., Canada.

Статистика організації від її заснування до 1-го липня 1937 року.

	1930-1935	1935-1937
Членів	80	100
Річних зборів	5	2
Місячних зборів	50	10
Засідань заряду	260	100
Представлень	10	5
Виплата хорим	\$ 500	\$ 300
Виплата посмертного	1,000	350
Стан фінансовий	3,400	4,000
Готівка	2,400	3,600

Василь Кінах, голова, Стефан Баран, фінансовий секр.
Подав Йосиф Щербаневич, рекордовий секретар.

Запомогове Брацтво ім. Св. Ів. Сучавського

Зорганізоване 1931 р.

939 Main St., Winnipeg, Man., Canada.

Статистика Зап. Брацтва ім. св. Ів. Сучавського від його зорганізування до 1. липня 1937 р.

	1931-1933	1933-1937
Членів	150	350
Річних Зборів	2	6
Місячних зборів	24	48
Засідань заряду	48	144
Виплата хорим	\$ 50	\$ 150
Виплата посмертного	400	1,300
Стан фінансовий	15,000	15,000
Готівка	1,000	1,000

Ілія Скібінський, голова,
Василь Пісецький,

Іван Манилик, писар.
Василь Гордий.

А. Господин.

Значення Української Рідної Школи в Канаді

Українці в Канаді занедбали з найважливіших ділянок своєї праці — Рідну Школу. Поза релігійно-культурну працю, що безсистемно ведеться старшим громадянством, найменших полишено в забутті. Діти управляють самі собою за виїмком незначної частини українських батьків, що присвячують увагу вихованню своїх дітей на добрих горожан Канади і добрих членів української нації. Решта кінчуть своє виховання на тім, що годують своїх дітей до часу, доки вони зачнуть на себе самі працювати, або до означених літ і тоді “йди собі з Богом, я вже тебе вигодував”. До англійської

Андрій Господин,
учитель Рідної Школи і голова
комітету О. У. П. В. на Канаду.

школи посилають свої дітей, бо мусять, але їх поступом в науці не інтересуються і така дитина вже з малого розпоряджає сама собою, бо нема контролі батьків над нею. Колиж нема батьківського авторитету над дітьми, то ті діти падають жертвою в вуличні обійми, де виростають на розпусників і злочинців. Батьки вигодували своїх дітей і добровільно зреклися свого авторитету над ними й віддали їх в ряди розпусників, що заповняють кримінали за різні злочини, а потім нарікають на державну управу. Правда, що й державний уряд дещо в цьому звинив, але хтож є держава як не ціле суспільство, що замешкує цю країну?

Отже таки спадає вина на батьків в першій мірі, бо вони і їхня хата є перша виховна інституція.

Якже після цих недбальств може представлятися Українська Рідна Школа, коли переважна частина батьків занедбала своїх дітей? Рідна Школа так занедбана як і їхні діти. У Виннипегу й на передмістях є всіх Рідних Шкіл 13, що існують при просвітних товариствах і церквах. До цих шкіл ходить не більше 700 дітей і то не систематично, бо коли дитина доходить до четвертого степеня, то батьки здержують її, бо “воно вже вміє листа перечитати; досить з нього; тут не треба української мови”. Таке говорення несвідомих батьків понижує їх в очах дітей, бо вони понижують свою мову перед молодим поколінням. Але треба пам'ятати, що у Виннипегу нараховується до 30,000 українського населення; деж їх діти? Нехай кожний батько відповість собі на це питання, а тоді буде знати, чи його совість чиста перед своїми дітьми й перед українським народом. Його батьки дотримали свій рід чесно, а він має бути тим, що з ним має закінчитися його прабабківський рід, бо його діти перестануть бути українцями та й не стануть добрими горожанами Канади. Бо: “хто свого не вміє шанувати, той і чужого не пошанує”.

Колиб ми були добре зорганізованою громадою, а не інертно-розсипаною масою, то ми сьогодні малиб добре зорганізовану Рідну Школу по цілій Канаді, в якій була би одна система навчання; ми вже давно малиб катедри нашої мови по тутешніх університетах. Занедбання Рідної Школи — запечатання дальшого нашого існування як частини українського народу, бо сильна Р. Ш. є тим фундаментом, що малаб тримати ті всі будівлі, які до сього часу збудовано. Та ця вина не спадає лиш на наших батьків, але й на наш провід, а зокрема на українську пресу, яка дуже мало звертає уваги на цю так важну інституцію, якою є наша Рідна Школа. Бо ми в Канаді й Америці, в свобідних країнах, навіть не дїпняли того поступу, що наші брати на рідній землі під ворожою займанщиною.

На кінці наведу слова одного українця, що був цілком змосковщений за царської Росії. Він каже: “Я народився в одному з найбільших міст України . . . походжу з дуже інтелігентної родини. Володію не тільки московською та польською мовами, але й європейськими . . . Я навіть і пишу ними, а проте й до сього часу клену

свою долю за те, що я виховувався не в рідній школі, що за часів дитинства я мало чув рідних пісень і звуків, що моя фантазія скупчувалась не на рідних казках, що з літературою я познайомився не на рідній мові і що ріс чужий тому народові, серед котрого я жив, чужий мійому рідному народові”.

Коли візьмемо часи деспотичної Москви, то не подивуємося тому українцеві, що він не вивчив рідної мови, бо там “на всіх язиках все мовчало”. Але тут в Канаді й Америці ніхто не заперече нам вчитися свого рідного. Коли всі народности придержуються свого, то й ми повинні, бо ми своїм культурним піднесенням вкладаємо й свою цеголку до піднесення на вищий рівень цивілізації Канади. Та всеж я думаю, що час не пропав й наше українське громадянство зрозуміє вагу Рідної Школи і візьметься до праці, щоб розвинути її до найкращого ступня, а тоді замість розпустних волоцюг, будуть зростати поважні, міцні організації нашої молоді.

Українські Твердині на Західній Укр. Землі

Тому що наша суспільність в Канаді мало звертає свою увагу на дійсний розвиток своїх братів і сестер на

Вид Львова з літака: Ринок з ратушом, церков з грома копулами в горі на право, це Преображенська греко-католицька церков при Краківській вулиці. Від цієї церкви на ліво цілий простокутник, це "Народний Дім", від якого пішла назва "Народних Домів". При ринку ч. 10 пишеться прекрасний дім "Просвіти".

рідній землі, вважаємо за відповідне вміщення на сторінках цієї книжки світлини українських господарських установ в головнім місті Львові

Дім "Просвіти" у Львові Ринок ч. 10.

Юрій Федькович, буковинсько - український поет, перший редактор видавництва Т-ва „Просвіта” у Львові (1872-1873).

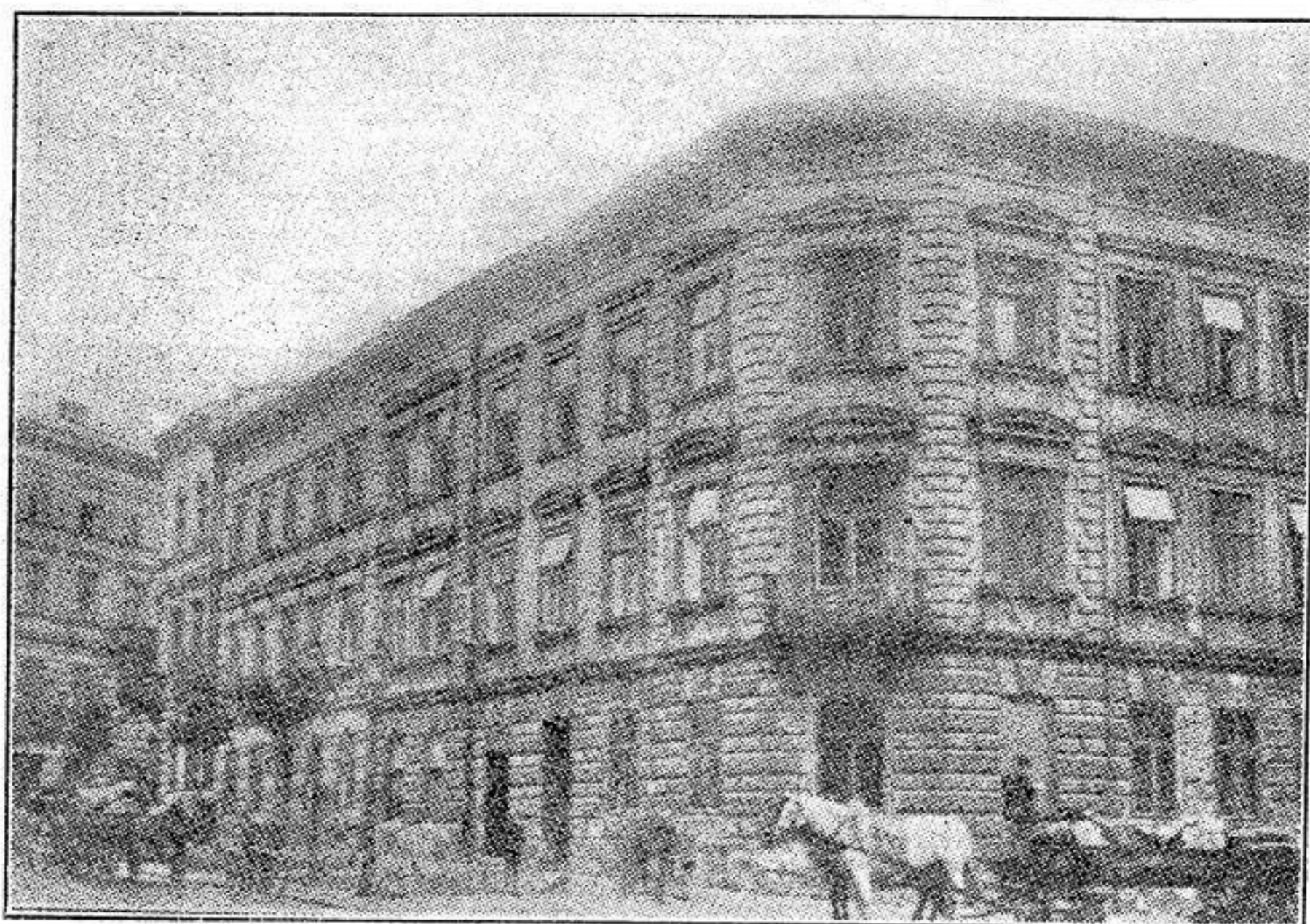
Як розумів поет Україну,
чи так як ми?
У науці, у розраді
України доля,
А в залізі та у крові
України воля;
Її пісні голоснії
України слава.
Йдіть у бій за Україну,
А Вам заспіваю.

Юрій Федькович (*1834 †1888).

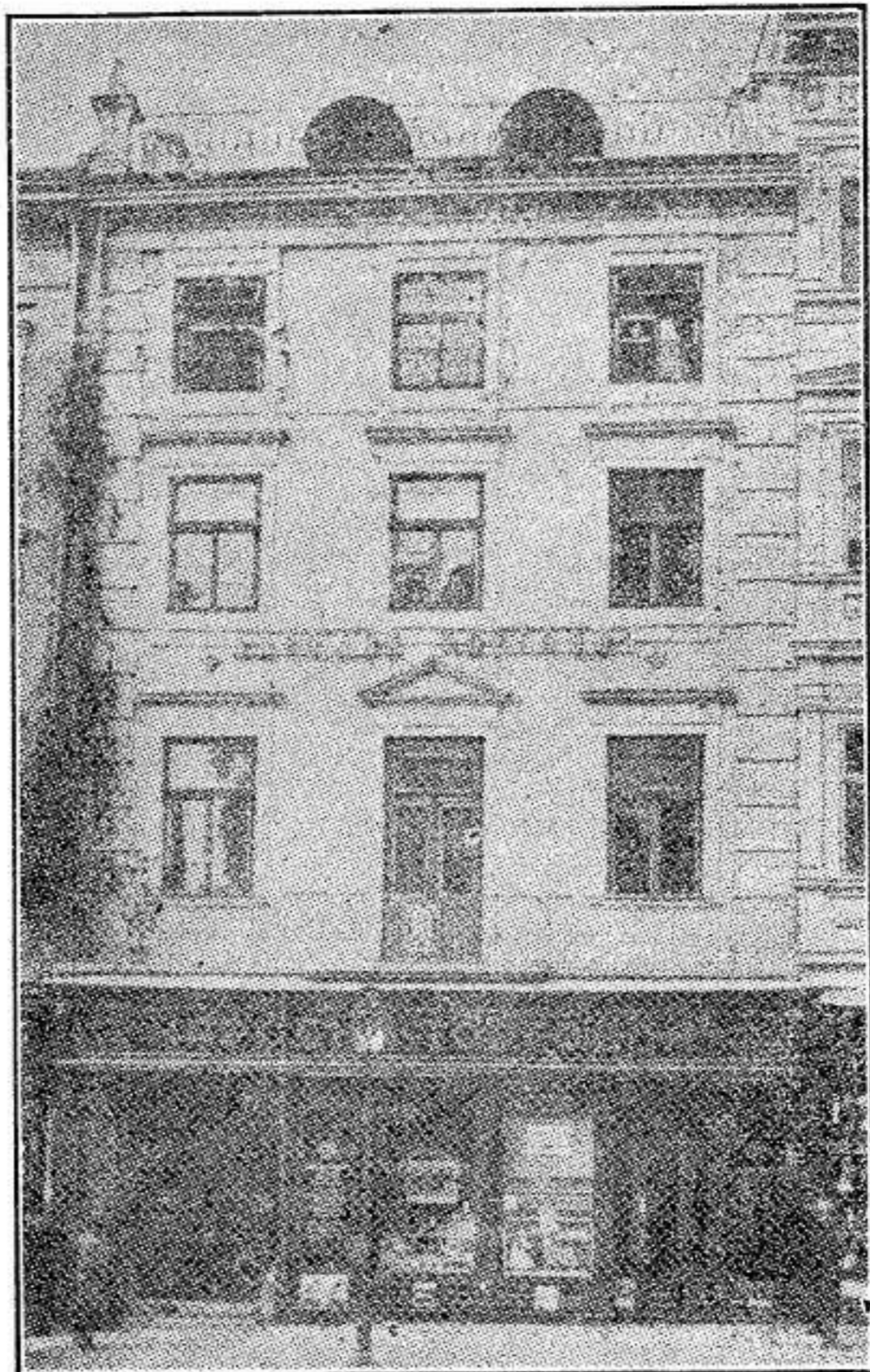
Перший власний дім “Маслосоюзу” в Стрию, в яким працювала дирекція до 1927 р. В цім році переносять головну Торговельну Аген-туру “Маслосоюзу” і осідок його дирекції до Львова.

Бюра і роздільні “Центросоюзу”, Львів, ул. Зиморовича ч. 20-22.

Тут вміщені світлини що висвітлюють найважнішу культурну сторону українського народу без котрої ми не мали би права називати себе народом нарівні з другими.

Народна Торговля найстарша українська торговельна спілка споживчими товарами, основана 1888 року, має тепер коло 21 складів, головний магазин на двірці у Львові, 8 власних домів, відзначена 10 золотими медалями на світових виставах.

Народна Торговля у Львові, Ринок ч. 36, головний sklep і канцелярії.

Львів це є столичне місто українських західних земель та їх жителів, це є серце українського життя, яке цілі століття обсотане життьовими шкідниками, котрі гальмували гін українського розвою. Ще 1330 року останній галицько-волинський князь Болеслав II. кольонізує Львів німецькими кольоністами, котрі випихали українців поза мури Львова, відбираючи від них торгівлю та промисл.

Помимо чужого населення яке живе у Львові всеж таки Львів не стратив українського характеру, що йому надає метрополича палата з катедрою св. Юра, а тепер і українські просвітно - культурні та економічні установи.

Товариство „Просвіта” засноване 8-го грудня 1868 р. (69) є централею освітнього українського життя не лише українських західних земель але й цілого українського народу. Це є матір всіх українських установ, які український народ здвигнув при помочи освіти.

Дім Т-ва Взаїмних Обезпечень „Дністер” у Львові,
вул. Підвалля, ч. 20.

„Дністер” це одна з твердинь українського народу, яка здобула народне довіря своєю чесною службою. Вона подала українському народови довіря до всього того, що є його власністю, а тим витворила в нім бажання змагання до незалежності у всіх його життєвих ділянках.

Краєвий Молочарський Союз „Маслосоюз” коопера-

тива з обмеженою відповідальністю, є союзом молочарських кооператив на наших західних землях. Початком української молочарської кооперації на цих землях треба вважати основану в р. 1904 першу молочарню в Заводі коло Стрия, яка була тільки відділом місцевої Читальні „Просвіти”. Повстала вона як вислід праці Філії Товариства „Просвіта” в Стрию. Так дало початок мо-

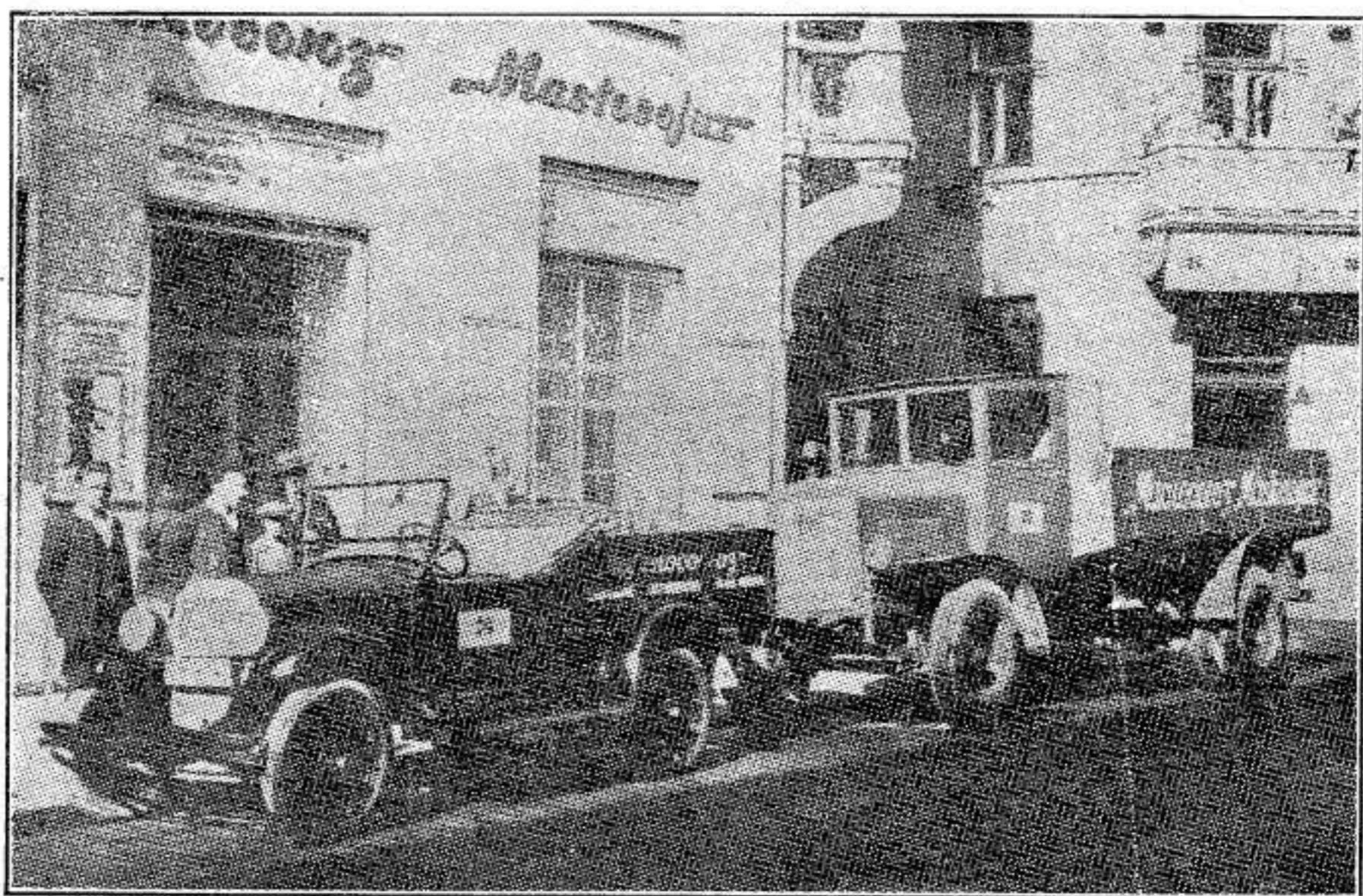
“Земельний Банк Гіпотечний” у Львові
вул. Словацького ч. 14.

лочарському ділу в нас Товариство „Просвіта”. В р. 1905 було вже п'ять нових молочарень, які творили при стрийській філії „Просвіти” „Союз Руських Спілок Молочарських”, а його директори о. Остап Нижанковський і о. Лев Горалевич. Однак ця форма організації показалася недоцільною і тому молочарська нарада в Стрию в дні 15. червня 1906 р. рішає оснувати окремий молочарський союз з осідком в Стрию.

Основуючі загальні збори, які ухвалили статут Товариства Краєвий Союз Господарсько - Молочарський в Стрию—відбувся дня 26. вересня 1907 р. в Стрию і на них вибрано тимчасову дирекцію, а саме о. Остапа Нижан-

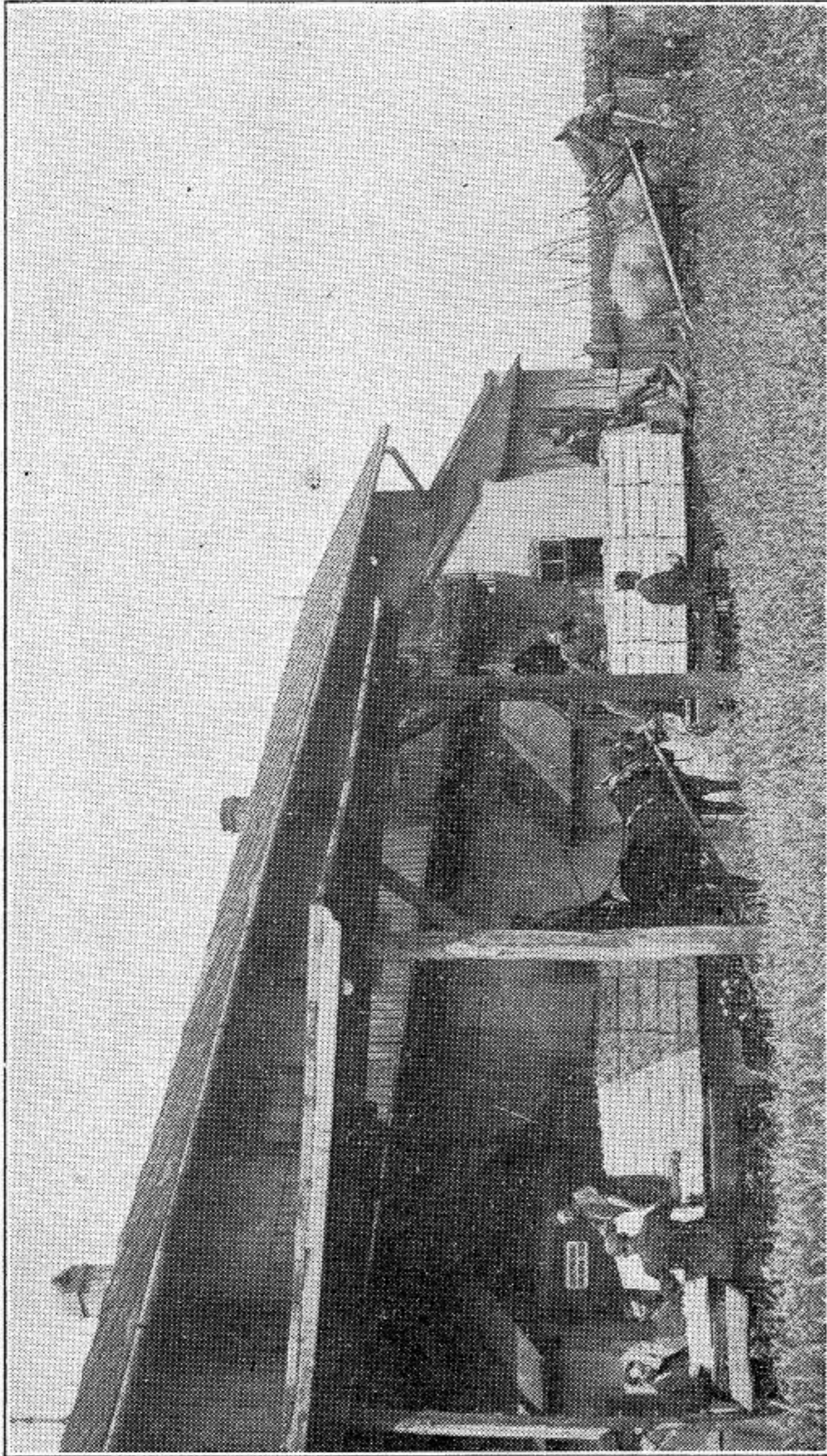

Молочарня в селі Мшині. Люди, що поприносили молоко, щоб відділити сметану від молока.

“Маслосоюз”, склеп з набілом і склеп з приладдям до молочарства
Авта “Маслосоюза”, які розвозять товар.

ковського, Івана Горалевича і Михайла Тюна, яким доручено поробити заходи для зареєстровання статуту і під-

“Центросоюз” — експортний яечний склад при ул. Кульпарківській у Львові.

готовлення перших загальних зборів. Статут затвердила влада рішенням з дня 25. жовтня 1907 р. З цим днем Союз почав правно існувати.

„Центросоюз” є централею українських споживчих кооператив на західних українських землях, який сполучує тисячі українських кооператив та доставляє товари до кооператив почерез повітові „Союзи”, перепроваджує ревізію та пропагує кооперативний рух.

Перша Надзрна Рада і Дирекція „Маслосоюзу”. Сидять: від ліва до права: Тюн Михайло, Кисілевський Ярослав, о. Горалевич Лев, Др. Олесницький Евген, о. Матковський Микола, о. Гошовський Микола. Стоять: від ліва до права: Сембратович Денис, Др. Бачинський Ілярій, о. Нижанковський Остап, о. Борачок Северин, Темницький Мілюн.

Ця перша Надзрна і Дирекція „Маслосоюза” не повстала через австрійсько - польські буки ані російські але повстала з народньої свідомости, як вже сказано. Народне творче життя не нормується ворожими буками а свідомістю його життьових потреб, ані руїною українських установ, яку охрестили паціфікацією та зробили з неї символ української свідомости.

А. Крисський.

Кооперативний Закон.

Все що ми бачимо своїми очима має свої правила які ми називаємо законами. Є закони більш удосконалені і менш удосконалені.

Найкраще це видно на прикладі держав. Там де є кращі, більш удосконалені закони, та держава й розвивається краще. Те саме діється й з організаціями, що також мають свої власні правила - закони.

Ми українці скоро по переселенню до Канади зачали думати про спільництво - кооперативну організацію, щоб спільними силами собі помагати в економічній скруті. Але помимо доброї волі та жертвенности й хотіння, наші економічні організації не встояли. Чому так сталося? Навіть ті люди що не належали до тих організацій можуть легко дати відповідь. Тому не встояли що не було чесних людей до провадження тих організацій. Ніхто не звертав і не звертає уваги на головніші причини невдач. А головною причиною невдач є закон. Ми бачимо це на прикладі Європи. Там де є переведений кооперативний закон, там є більший кооперативний рух. Там де такого закону немає, кооперативний рух є або слабкий або й цілком непомітний.

Візьмім такі нові держави як Чехословаччина та Польща, до яких прилучено і українські землі. Ці обидві державі мають чисто кооперативні закони і цим дали спромогу розвинути економічну діяльність на повоєнних румовищах. Ця діяльність у скорім часі буйно розцвіла.

Щоби краще зрозуміти чому закон є дуже важливим у розвитку кооперативної організації, треба згадати про саму кооперативну ідею. Кооперація лучить людей ідейних, працьовитих, котрі дивляться на життя річево а не фантастично. Вони прагнуть творити одну групу, бо це дає їм більшу силу і лекше боротися проти ворогів кооперації. Це дає їм нагоду краще освідомляти маси народні на економічнім полію.

А щоби злучити кооператорів в одну родину, на це треба відповідного закона, який не позволяв би класти колоди під ноги тим групам, котрі дбаючи про добробут народу, стремлять його організувати на полі

економічної самодіяльності. Такі закони мають згадані країни. Там гурток людей може збиратися і обговорювати справи заснування кооперативних спілок. Але закон їм не дозволить провадити діяльності доки їх не прийме головна кооперативна управа. Цей закон стремить до того аби люди дійсно працювали кооперативно. Це є практичний шлях здійснення кооперації в нашій життю. Бо кооперація має лучити всіх у одну родину і це виробляє у них спільний світогляд. А цей світогляд провадить до вищого людського ідеалу, до вдосконалення життя, до кращих економічних умовин.

В Канаді такого кооперативного закону немає. Однак його можна мати наколи люди будуть домагатися.

А. Крисський.

Основи Кооперації.

Членів кооперативи перш всего вяже до одної організації їх спільна кооперативна ідея, ідея спільної боротьби з визиском, та унормовання справедливого розподілу людської праці. Кооперативна ідея уявляє собою не лиш економічну боротьбу, але це є також шлях до розрішення соціального питання, бо вона у своєму ідеальному виді, включає так само й найвищі змагання людства що до моралі та етики, аж до найвищих питань віри.

Кооперативна освіта відкриває очі не лиш одиницям але й цілому народові, вказує на їх завдання: здійснити в своєму осередку найвищі змагання народнього існування. Тому то на кооперативну освіту треба звернути увагу вже на самім початку, бо без такої освіти і кооперація не може існувати.

Кооперація вимагає, щоби кожний член кооперативи взяв на себе повну частку кооперативної роботи і кожний є відповідальний за цілу організацію, принаймні морально. Цим розуміємо, що коли бачимо що праця у кооперативі йде не так як би сподівались, перш всего треба подумати над причинами; чи там немає занедбань, чи ми спричинились до її успіху всім що ми

мали-б зробити від себе, а коли так все обдумаємо та перевіримо, зможемо роботу направити.

Лиш те має вартість, у котре український нарід вклав свої сили й енергію; та лиш те буде мати вартість, де ми прикладемо свого труду та енергії, лиш те, о що ми подбаємо. А щоби успішно провадити працю, нам потрібно знання кооперативного, яке шириться і друкованим і усним словом. Бо робітниками кооперації можуть бути лиш ті, котрі зрозуміли велику, світлу ідею співпраці і лиш ті можуть нести смолоскип світла, що прожене темряву з сього світа.

Українська Кооператива "Обєднання"

613 Marion Str., St. Boniface, Man., Canada.

Кооперативний Дім Української Кооперативи "Обєднання", ч. 613 Мерійон Стріт, Тел. 202 036, в Ст. Бонифес, Ман., Канада, з учасниками Кооперативного Свята, яке відбулося 31-го жовтня, 1937.

Початок засновання Кооперативи "Обєднання".

За ініціативою свідоміших українців скликано збори 28-го січня, 1936 р., до дому п. І. Юзвщина, одного з ініціаторів, на котрих явилось около 50 осіб. Про по-

требу зорганізованя кооперативи реферував п. І. Юз-вишин і у своїм рефераті висвітлив змагання українсько-го народу до повної економічної свободи та представив присутнім потребу кооперативних організацій і їх користи для української суспільности в Канаді. По рефераті приступлено до вписування членів.

Дня 19-го лютого 1936 року відбулися загальні збори, на котрих ухвалено вибрати чартер.

В місяці червні 1936 року заряд отримав чартер і потверджений урядом статут і приступив до праці.

Дім збудований 1937 року вартости поверх 1,000 долярів.

* Кооператива продає: дрова, кокс, вугля, сіно, мішанини кормові та грис.

Заряд Кооперативи: Іван Юзвишин, голова; Йосиф Стебницький, місто-голова; Михайло Стефанишин, рекордовий писар; Михайло Хам, фінансовий писар; Кир. Наливайко, скарбник. Контрольори: Михайло Павлишин, І. Балацко і В. Копичанський.

Кооператива Палива "Єдність"

Початок засновання Кооперативи „Єдність”.

На засіданню „Ч. П. ім. Т. Шевченка” на передмістю Елмвуд, 2. лютого 1937 р., п. Іван Бабій висловив свою думку про засновання кооперативи з паливом. По довшій дискусії заряд „Ч. П. ім. Т. Ш.” припоручив п. І. Бабієви і п. С. Сірому, підготовити ґрунт до засновання кооперативи. І п. Бабій з п. С. Сірим з рамени „Ч. П. ім. Т. Ш.” проголосили відчит 19-го лютого, 1937 року, на котрий запросили референта з „Ц. П. Е. К.”, п. А. Господина, котрий представив присутнім потребу кооперативних організацій та їх користи для української суспільности в Канаді. Другим референтом був місцевий парох о. П. Божик. Друге з ряду зібрання було проголошене 26. лютого, 1937 року, на котрім реферували від „Ц. П. Е. К.” адвокат Д. Якіміщак і п. Михайлюк а від місцевої парохії парох о. П. Божик. По зреферованню приступлено до ви-

бору тимчасового комітету, до котрого вибрано: о. П. Божик, М. Середа, Ю. Лихач, І. Бабій, І. Лотоцький, І. Солтис, Ю. Онишко, С. Симко, С. Кісіль і І. Партика.

Комітет на засіданню 28. лютого 1937 р. розділив поміж себе власті, о. П. Божик голова, Ю. Лихач місто - голова, І. Партика рек. - секретар, І. Бабій фін.-секретар, М. Середа касієр. Ухвалено по 10 дол. уділи, та уподання чартуру.

По отриманню чартуру відбулися збори 6-го серпня 1937 р., на котрих вибрано сталий заряд, М. Середа голова, Ю. Лихач містоголова, М. Ушій рек.-секретар, І. Бабій фін. секретар, В. Дирик касієр, директорія: С. Курцеба, І. Цар, І. Типа, Н. Бабій, В. Гамілка і В. Богайчук; контрольори: С. Кісіль, Н. Кметик і І. Партика.

Від 6-го серпня 1937 р. кооператива зачала свою торговельну діяльність з дровами і вуглям. Числить 51 членів, а продано 75 уділів. Головний осідок:

259 Watt Str. (cor. Montrose)

ярда cor. Gordon & Stadacona, Elmwood, Winnipeg, Man.

А. Крисський.

Організація Українських Склепарів у Вінніпеґу і його передмістях.

Згадуючи про організацію наших торговців, на місці буде згадати загальний погляд нашого суспільства, який впливає з його економічної несвідомости. З тої простої причини наше громадянство мало цікавиться такими організаціями. Бо в його розумінню організація торговців є спеціально створена на це щоби успішнійше використувати наше сиспільство. Такі і подібні поняття є безпідставні, не годяться з правдивою ідеєю організації. Не перечу що деякі менш свідомі наші торговці не мають і самі ще належного поняття, чому вони мають творити торговельну організацію і тому дивляться на організацію як на будуче джерело нових доходів, не перебираючи звідки вони прийдуть.

Організація дрібних торговців є створена на це, щоби можна лекше боротися проти великих зцентралізованих торговельних підприємств. Друге — щоби дати кращу обслугу своїм покупцям а третє — щоби вповні забезпечити свою 14-годинну денну працю. Тому вона заповняє собою організаційну програму в національнім життю та заповняє собою складну частину його.

Щоби належно зрозуміти організацію торговців нам треба заінтересуватися економічним розвитком вселюдства а зокрема нашого народу. Ніхто не заперечить цю правду що чим більше народ розвинений економічно тим він сильніший. Війни все мали підклад економічний а не расовий. Хотяй пропаганду вели і ведуть расову, а з нею підчеркували свободу народа, то всеж головним товчком до всяких непорозумінь була боротьба економічна.

Торговельна галузь в економічному розвитку того чи іншого народу є дуже важною і тому то народи, котрі економічно розвинені, пильнують торгівлі як ока в голові.

Коли ж це роблять другі народи чому ж і нам це не робити? Ми повинні інтересуватися найменшим проявом в нашім економічному життю а з ним і нашою торгівлею.

Коротенька історія Організації Торговців Північного Вінніпегу.

Року 1923, свідомійші українські торговці, п. А. Старк, П. Турчин, п. В. Юрик, п. Н. Скрипник і п. В. Панчук, започаткували організацію українських торговців під назвою „Організація Малих Склепарів Північного Вінніпегу”. Новостворена організація дала почин до заснування року 1926 української гуртівні під назвою „Вінніпег Гуртівня”.

Початки всякої української організації є тяжкі, але початки цієї торговельної організації були найтяжчі. Найтяжчі тому, що наші торговці рекрутувалися з робітників, в котрих є поділ як політичний так і релігійний і з цим поділом вони переходили до торговельного заняття, їм незнаного.

Це релігійно - політичне сектанство, пропагуючи ненависть і заздрість між нашим народом витворило ту атмосферу, котру до певної міри треба було очищувати і в торговельній організації. Ця громадка ідейних і витре-

валих торговців старалися оскільки можливо піддержувати організацію.

Року 1934, започаткували свідоміщі українці в Вінніпегу пропагандивний економічний рух, в котрім взяли живу участь і наші ідейні торговці. Це якраз підбадьорило і зробило більше активнішою організацію торговельну.

Року 1936, торговці вважають за відповідне переорганізувати свою організацію і змінюють її назву на „Комюніти Фуд Сторкіперс”, та вибирають торговельну комісію до якої входять п. Ф. Семенюк, п. І. Іваніцький та п. Шафранський. Ця комісія робить гуртовий закуп і тим реалізує початкову мрію торговців. Треба признати працюовитість та витревалість вище згаданої комісії, котра своєю умілою працею та витревалістю поглибила діяльність організації і тим дала почин до зорганізованя спільної масарні.

Року 1936, організація приступає до зорганізуваня масарні під назвою „Комюніти Фуд Сторкіперс з ограниченою порукою”.

Ново-засноване підприємство купило прекрасний будинок при вулиці Кінг, число 441, де виробляє м'ясні вироби. Тут належиться признання тодішньому зарядови до котрого входили ці особи: п. Ф. Семенюк, п. М. Макар, п. А. Старк, п. М. Шкреметка, п. І. Іваніцький, п. В. Тернавський, п. М. Бреліс, п. Остапович, п. Липка і п. Марчак, а спеціально секретарові організації п. Маразови та голові п. П. Шафранському, за їх працю. Вони лишали свій власний інтерес та організували спільне підприємство.

Теперішня дирекція „Комюніти Фуд Сторс”, має такий склад: П. Шафранський, голова; І. Мараз, секретар; п. Гаврищак, касієр; А. Старк, М. Бреліс М. Шкреметка і Ф. Інґелсон, директори. Головний управитель, Іван Мараз; управитель, п. Гаврищак.

А. Криський.

Державницька Ідея

У нас у Канаді багато говориться про українську державу та про її устрій. На зверх воно виглядає так як би ми були ті щасливі будівничі що маємо збудувати українську державу. Але вдійсности ми тими щасливцями - будівничими не є, от собі так тахлюємо.

Тут насувається питання — що нас заставляє говорити та інтересуватися українською державою? І бачимо що наше заінтересовання та говорення є дуже скомпліковане бо не всіх українців у Канаді вяже дійсна державницька ідея.

Природньо що наше суспільство є заінтересоване нею, знаючи що всі народи мають свої держави і воно, як то кажуть, хлопським розумом думає чому не можна і нам українцям мати свою державу. Цему природньому думанню та говоренню сприяє віддалення від дійсности та свобода яку ми маємо в Канаді.

Але між нашим суспільством немає одноцільного заінтересовання ані одного погляду, а навіть немає державницької ідеї, яка б зобовязувала кожного нашого свідомого члена до змагання вивищувати український тип поміж іншими співгорожанами та до збереження його.

А потім ми не маємо ясного державницького розуміння, як можна розуміти державу чи землю, власником якої український народ є тисячами літ. Чи держава й народ то є одно й те саме? Цю недостачу ми бачимо з писань передових людей а головно партійних.

От для приміру візьмім такий вислів — „українську державу тоді збудується коли половину українців буде вибито”. Або ось інше — „добре що бють українців, чим більше будуть бити тим скорше буде українська держава”. Є й третій вислів — „українці тому змагають в економічній ділянці що їх бють поляки”.

Таке розуміння у наших провідних людей, що як буде вибито половину українців то тоді буде своя держава, приводить до запитання — для кого і чия? Чому ми маємо думати що чим скорше окупанти вибють наших братів тим скорше буде держава? Хто її тоді буде організувати, може ті застрашені рештки?

Наші брати у старім краю проявили свою творчість у розвитку господарських установ вже давно. І ця твор-

чість не є вислідом биття але є вона виявом природнього бажання жити, поступати вперед і організовувати своє суспільне життя згідно вимогам часу.

Перша кооперативна молочарня була зорганізована в Завадові коло Стрия ще року 1904, і в тім селі тоді ще не було пацифікації та й священника Осипа Нижанковського, ані о. Льва Горалевича полякам не приходило на думку бити, лиш вони й не биті піклувалися господарством. Це був вислід праці Т-ва Просвіти яка провадила і провадить свою освітну діяльність; це є вислід освіти а не польських буків.

Українському суспільству треба мати на увазі тих

Наша свята земля; Її великі сини і дочки знаходяться під курателею.
Чому?

яничарів що пропагують розуміння, ніби українцям потрібно московського або польського та румунського бука замість української книжки. Вони не сміють мати місця між українським суспільством у Канаді, хотяй би вони натягнули ще по одній патріотичній мащі на свої яничарські обличчя.

Бо не бук ворожий, не тюрма й шибениця та стенка зорганізує поневоленому велитневі державу, а його рідна книжка, яка усвідомить його і тією свідомістю він проя-

вить творчість у зорганізованню своєї рідної держави. Бо держава не що інше лиш зорганізовання народа між всесвітнім людством. А устрій її буде таким, який буде вважати потрібним провід тої нової організації.

Що до землі то воно само собою є зрозумілим що народ там організується де живе. А що до признання нашої державницької організації іншими державами то це найменші клопоти, коли б лиш ми самі признали що наша державницька організація та її управління є дійсно нашими та що це для нас є святим авторитетом. В таким разі й інші будуть нас шанувати і признають нас за одноцільний народ а ми зможемо тоді свою державу гідно боронити.

Виглядає просто на безглуздість коли де-які особи йдуть між чужий нарід і видають себе за провідників українського народу коли український народ їх не признає, або ж дуже мало знає. Та й де є ті центральні загально признані організації, від імени яких могли б говорити такі представники? Але й не завжди народ представляють таки свої люди. Візьмімо хоч би російських царів. Чи вони всі були з роду москалями? Звичайно що ні. Або візьмімо Александра Безбордька що був міністром у російській державі. Він теж не був москалем а українцем і то патріотом і наперекір московсько - українським панам разом з царем Павлом (на котрого мав великий вплив) вернув в Україні українські порядки і за ці порядки вбили царя Павла року 1801.

Це були старі часи але візьмімо нові. Наші провідні люди все дивилися на москалів як на великих людей та культурніших від нас українців. А хто став на чолі російської держави як повалили царя? Керенський (жид), хто був Ленін? Хто є Сталін? Бачимо що той культурний народ не спромігся виставити кращих людей. Те саме й з Німеччиною. Хто є Гітлер? В кожному разі не є з Німеччини але з Австрії. Чи ви знаєте що колись на королівськім дворі не вміли говорити по англійськи? Хто є Сеймон? Той, кого англійці вважають за великого державного мужа? Але візьмімо Польщу, де все зорганізовано на національних підставах а польські послы домагаються таких прав як мають жиди.

Нам українцям не можна взоруватися на держави які не є чисто національні, бо наша ідея є чисто національною і від природи не може бути іншою. І чи мудрим є інтересувати німців, англійців та інших українською будучою ор-

ганізацією коли науки та заінтересовання потребує найбільше наш таки український народ.

Коли наша суспільність в Канаді інтересується організуванням своєї рідної держави то це свідчить що наш народ живий і в нім є прояви рідної творчости. І ті прояви не можна лишати у сфері гіпотез але їх треба реалізувати, так як роблять наші брати на рідних землях. Їх треба проводити в життя на кожному кроці і в кожній ділянці нашого життя.

Дуже мудро сказав священник П. Б. у Вінніпегу на однім кооперативнім зібранню: „Ви беретеся тепер до дійсної роботи, бо пуста балачка про збудовання Української Держави, як ми навіть ось такого стола не вміємо зробити” . . .

Нам треба взятися всім спільно до праці та треба піддержати державницьке заінтересовання в нашім суспільстві зорганізуванням та централізуванням наших господарчих установ а тим самим і унормовання нашого національного життя між другими співгорожанами.

І це як раз відведе нас від пустих слів до поважних державницьких діл і буде цеголкою до нашої великої будови держави. А всі разом, зцентралізовані господарські установи це є підвалина під будову нашої рідної держави. На цій підвалині в короткім часі буде пишатися велика взірцева будова між другими, старими та напів розваленими будовами. Ця нова будова, Українська держава буде дбати за свої а не за чужі інтереси.

А. К.

Джерело Української Освіти в Канаді.

“Як у всіх народів так і у нас чимало місця присвячується освітній справі й організації цієї справи серед дорослих людей. Здається, відчули всі, що від стану освіти в народі, в громадських угрупованнях аж до найменших соціяльних клітин, якими є поодинокі родини, залежить розвиток, поступ і добробут народів і людства”. Так писав бл. п. М. Галущинський, б. голова Товариства „Просвіта” у Львові, могутнього українського просвітнього джерела, яке безперестанно працює над усвідомленням українського страждаючого народу. Це Т-во працює вже 69 літ на західних українських землях (Галичина). Т-во “Просвіта” є матірню всіх українських установ, з ними й нашого відродження.

Тут буде на місці поставити собі питання — яке освітнє джерело ми мали та маємо в Канаді? Чи від початку нашого переселення ми подбали про освітню справу? Або бодай хоч подумали про неї?

Нам треба пам'ятати, що наш український нарід був зрівняний з худобою в часі кріпацтва і був позбавлений усяких прав людини. Про писання і читання української книжки не було й думки.

За тих темних часів починає ширити свою діяльність Т-во “Просвіта”, яка взяла на себе тяжкий обов'язок — ширенням освіти перетворити невільничого духа на вільний український дух. І нам це треба мати на увазі, що ми мандруючи в світ за очі до Канади, мандрували вже розагітовані до читання книжок, хотяй не всі, хотяй маленька частина, однак та маленька частина робила вже роботу тим, що заохочувала других до читання. З бігом часу ті, що інтересувалися читанням книжок, почали організувати просвітні читальні на зразок читалень “Просвіти”.

На жаль не знайшлися між українцями ідейні люди, які подумали-б над освітньою організацією на зразок Товариства “Просвіти”, яке мало-б спроваджувати, друкувати та розповсюджувати літературу і тим заохочувати переселенців в Канаді до читання книжок та ширення освіти. Цим можна було відживити діяльність ново-заснованих читалень, а що найголовніше, дати нагоду розви-

нути свідомим та ідейним одиницям свою діяльність між менш свідомим громадянством.

Людина вже з природи є хвалькувата і часом можна почути, як то багато є зроблено. Але одна річ хвальба а друга дійсність. Ми мусимо брати дійсність за факт і признати, що коли є щось зроблено, то це маємо завдячувати не українцеві а нашому братові чехові, — п. Ф. Доячекові. Він не з ідеї але для свого власного інтересу створив освітню фірму під назвою „Руська Книгарня”. Ця фірма вповні заступила і виконувала завдання українського центрального освітнього тіла. Треба знати, що п. Ф. Доячек вповні віддався цій справі і часами брав велике ризико в друкуванні деяких книжок.

Не буде то до речі говорити, що чужий чоловік доробився на розповсюдженню та продажі українських книжок. А не до речі тому, що ніхто в Канаді не заперечував робити такий інтерес українцеві.

Ф. Доячек,
Управитель Української Книгарні
і “Канадійського Фармера”.

Лише вмиле ведення п. Ф. Доячком свого книжкового інтересу та його ошадність дали йому змогу доробитися. Друге, коли п. Доячек доробився на продажі українських книжок, це значить що його праця принесла багато більшу користь українцям чим йому самому. Бо хто читає книжки той мусить розуміти, що він має користь з неї, а не той хто йому ту книжку продав.

Початок освітнього джерела.

Початком цього освітнього джерела треба вважати

рік 1905. Того року п. Ф. Доячек розпочав свій книжковий інтерес, а для нас українців освітню пропаганду. Початки були дуже тяжкі, треба було спершу ходити з книжками по хатах та намовляти незаінтересованих людей до читання книжок.

З бігом часу треба було розкидати своїми скупими ощадностями на видавання катальогів, якими засипала ця фірма цілу Канаду. Це якраз було те захоплення до читання української книжки, яке потягнуло за собою великі кошта.

Протягом років фірма п. Доячека розповсюднила сотки тисяч українських книжок а з ними розповсюднювала й українську свідомість і народний добробут. І коли ми сьогодні говоримо про якийсь поступ в Канаді, то мусимо у великій мірі завдячувати його вище згаданому освітньому чинникові.

Василь Авраменко

Написав Іван Королевич.

Близько чотирнацять літ тому прибув до Канади молодий політичний емігрант, убогий і з надірваним здоров'ям, але вже добре відомий українському загалові в Європі як відновник українського національного танку й гарячий патріот, Василь Авраменко. Він знехтував тутешню матеріялістичну атмосферу, що кожному каже лише "робити гроші" й дбати виключно про свої шкурні інтереси й з козацьким розмахом кинувся відразу на тернисте поле народньої праці.

В українським національним танку Авраменко бачив не лише одну занедбану галузь нашого пребогатого народнього мистецтва, але в першій мірі могутній засіб до духової й тілесної обнови українського народу, важну зброю в нашім змаганню до державної незалежності.

І скоро по всіх українських осередках Канади, немов ті гриби по дощі, повстали танкові школи Авраменка, закипіла гаряча робота. Старі, молоді й діти зачали скакати, пріти й наломлюватись а вечерами українське жіноцтво зачало завзято шити мальовничі козаць-

кі строї, вишивати барвні сорочки й ладити квітисті вінки. Дехто може з недовірям дивився на ту небуденну метушню, однак уже перший виступ національного балету Авраменка переконав усіх недовірків, що перед ними стояв мистець великої міри, що в короткім часі зумів із сирого важкого матеріялу виробити першої класи танцюристів. А його власні сольові виступи, ті справжні поемати руху й ритму, відкрили перед здивованими видцями новий чарівний світ мистецтва, про якого існування їм навіть не снилось. І ціла Канада, українська а особливо чужа заговорила про Авраменка і його танки, про українську культуру й український нарід.

За кілька літ свого побуту в Канаді Василь Авраменко доконав тут великого діла, яке й досі мало хто оцінює як слід. Він не лише в старшій поколінню наново розбурхав приспаного вже національного духа, не лише розбудив у ніжних серцях нашої тут родженої молоді любов до свого народу й своєї національної культури, але рівночасно став головним пропагандистом української справи перед цілим англо - саксонським світом північної Америки.

Авраменкові стало незабаром тісно в нашій малолюдній Канаді і він переїхав до Зєдинених Держав, куди його манили великі культурні осередки й широчезне поле діяльності. Там він перебув близько десять років і описати його тамошню працю та заслуги, хочби лише в головних зарисах, забрало би значно більше місця, ніж це можливо в рямцях звичайної статті. Всетаки слід згадати бодай деякі важніші факти з його тамошньої роботи, щоб наш загаль хочай приблизно зрозумів її далекосяглість і значіння. І так за час свого побуту в Зєдинених Державах Василь Авраменко видав і власноручно підписав для учнів і учениць своїх танкових шкіл близько 11,000 (одинадцять тисяч) дипломів. В році 1931. Авраменко заніс українське ім'я на Бродвей, те артистичне серце Америки й там у великанській "Митрополитан Опера" випровадив перед зібрану там багатотисячну міжнародню публіку близько тисячу українських танцюристів і співаків. Той виступ на завжди остане в історії нашого народу в Америці могутньою маніфестацією української культури!

Його тридцять виступів в році 1932 на найбільших сценах Америки з нагоди 200-ліття великого Юрія Ва-

шингтона а відтак масові виступи його танцюристів на Світовій виставі в Шикаго в році 1933, теж розславили імя України по всім усюдам. А завершенням його артистичної кар'єри являється виступ Авраменка з українськими діточками в Білім Домі перед 50-тисячною юрбою видців, де сама жінка президента Рузвелта прийняла його особисто, виражаючи свій подив для краси українського танку.

Однак Авраменко не належить до людей, що можуть хочби одну хвилину провести бездільно. Перебуваючи у великих американських містах він скоро побачив кольосальне значіння модерної звукової фільми як чинника штуки, науки й пропаганди. І в його душі зродився новий сміливий плян створення першої звукової фільми в Америці, що мала би започаткувати нову українську фільмову індустрію. Його назвали божевільним, українські професіоналісти й інтелігенція звернулися проти нього, українська преса відмовила йому всякої піддержки а навіть не схотіла містити його платних оголошень, однак Авраменка це зовсім не знеохотило. Він найшов кілька десятків людей без вищої освіти, але зі щирим українським серцем, переважно простих робітників й при їхній допомозі виконав у скорому часі своє завдання: "Наталка Полтавка" засяла на екранах американських фільмових театрів, голосячи славу людського ідеалізму й сили волі.

Мудрий Григорій

Мудрий Григорій уродився 12. лютого року 1885, в селі Поріче, повіту Рудського. До народної школи ходив у селі Дмитріє, до виділової в Щирци, звідки перейшов року 1902, до учительського семінара у Львові.

Року 1903. перейшов до ремісничої школи у Відни, котру скінчив року 1906.

Приїхав до Канади року 1906. Початково робив як механік в залізно - дорожній спільці. Пізніше взяв землю (гомстед) року 1911, а року 1912 пішов фермерувати,

а року 1915 вернув до Вінніпегу і став до фахової праці в сипіярській спілці (С.П.Р.).

Належав до запомогового „У. З. Б.” св. Николая” від року 1917, в котрім був вибраний урядником через кілька років.

Належить до Т-ва „Читальні Просвіта”, в котрім займає у заряді різні функції. А року 1930 був вибраний головою вище згаданого товариства. Від року 1931 постійно був у заряді, тепер є фінансовим секретарем.

Належав до хору в різних організаціях де лишень потрібно було помочи.

Теперішній голова Центрального Економічного Просвітного Комітету, який є зорганізований спільними силами Вінніпегських товариств.

На цьому місці слід побажати йому кріпкого здоровля і довгого життя для дальшої народної праці, на економічнім полію нашого страждального народу.

Мудрий Григорій,
голова Видавничого Комітету
цеї книжки.

Мараз Іван

Мараз Іван уродився 14-го лютого 1891 р. в селі Стінка, бучацького повіту. Скінчив народню школу в родинному селі, ходив на приватні лекції, підготовчі до середньої школи (гімназії). Приїхав до Канади 1913 р. Початково працював як тесля в різних підприємствах. Заощадив відповідну суму гроша і року 1921 відтворив споживчий sklep.

Коли повстала організація Українських Склепарів, став її членом, в котрій був вибраний до заряду.

Згадана організація зорганізувала Гуртівню споживчих товарів під назвою „Вінніпег Гуртівня”, в котрій був

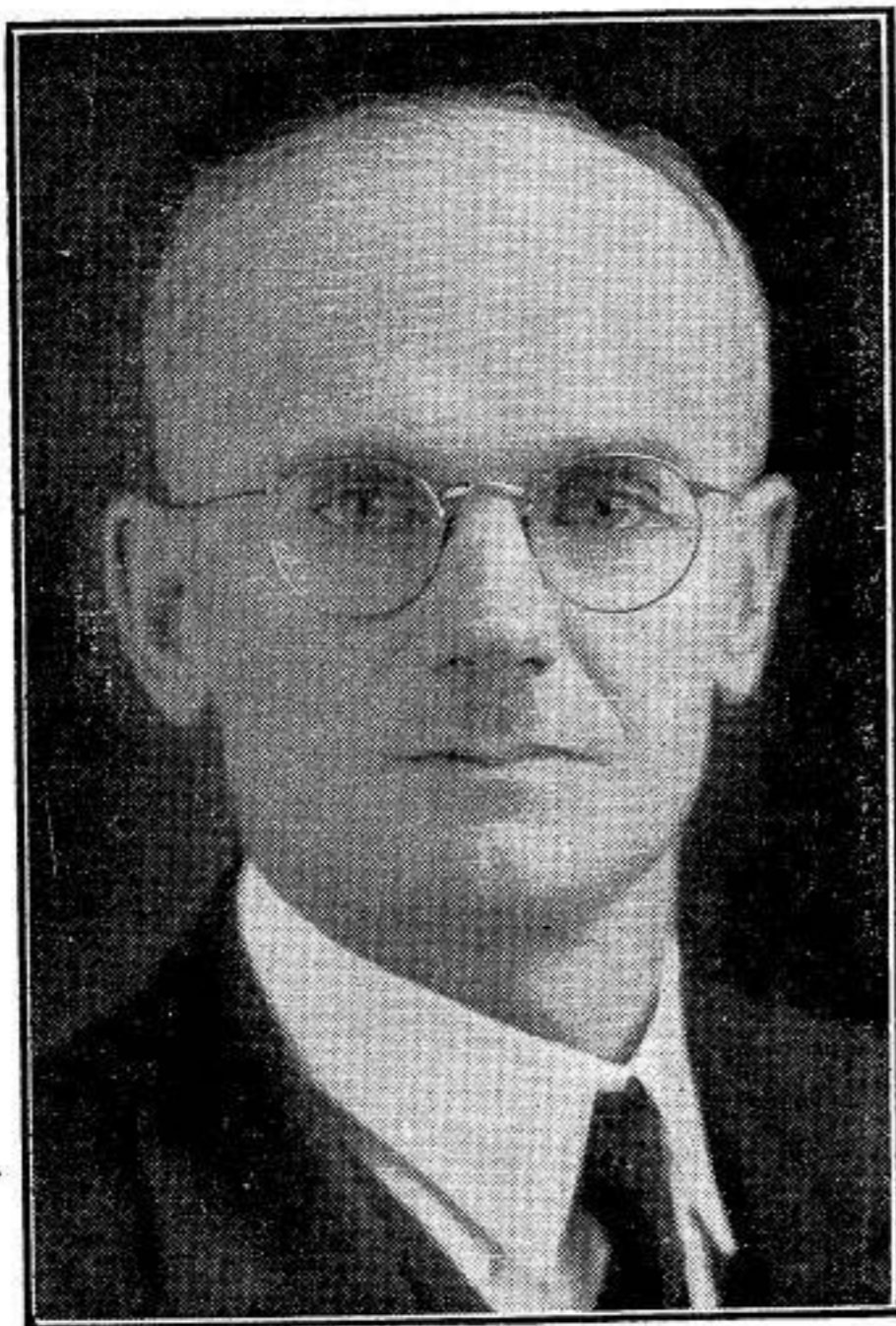
вибраний до дирекції в 1932 в. а роки 1936-1937 назначили його головним управителем.

Року 1936 організує з другими інше підприємство під назвою „Злучені споживчі склепарі”.

Треба подивляти його змагання в організації згаданого підприємства, взявши на увагу його дуже слабе здоровля.

Мараз Іван є дуже діяльний в торговельній ділянці, чесний та ідейний. Помимо слабого здоровля, повний енергії та працюватий на полю торговельнім.

На цьому місці слід побажати йому кріпкого здоровля і довгого життя для дальшої успішної праці в змаганнях на економічній ділянці між українським народом.

Іван Мараз,

головний управитель Винніпег Гуртівні і головний управитель масарської спілки п. н. „Злучені Споживчі Склепарі” Член Видавничого Комітету цієї книжки.

Брик Олекса С.

Брик Олекса С. уродився 1895 р. в селі Колодівка, повіту Скалацького. До народної школи ходив в родиннім селі.

Брик Олекса С.

Приїхав до Канади 1927 року. Початково працював фізично як робітник. Заощадив відповідну суму гроша і року 1930 відтворив в спілці зі своїм братом споживчий склеп, а тепер провадить своїм власним склепом.

Скінчив український торговельний позаочний курс. В торгівлі відзначається не аби якою здібністю, що свідчить розвиток його власної торгівлі.

Був якийсь час головою „Організації ім. Д. Вітовського”.

На весні року 1934, О. С. Брик вислав 400 дол. (чотириста долярів) до Видавничої Кооперати-

ви „Червона Калина” у Львові на видання Альбома У.С.С. 1914—1920.

Для нас як недержавного народа ця книжка має неоцінену вартість. А тому і п. Брик заслужив на це щоби згадати про него добрим словом, бо не багато таких ділових патріотів в нашім народі можна здибати, спеціально в Канаді де має авторітет писковий патріотизм, хто ліпше кричить той більший патріот.

За вище згаданих 400 дол. п. Брик згодився прийняти книжки, котрі йому прислали зі Львова року 1935 в осени, яких частина лежить ще й тепер не розпродана.

На цьому місці слід побажати йому кріпкого здоровля, витривалости та довгого життя для дальшої народної праці як на освітнім так і на економічнім полю нашого страждального народу.

ЗМІСТ КНИЖКИ

	Сторона
Передмова	5
Відділ Релігійний	7
Парохія св. Володимира і Ольги	7
Парохія Пресв. Евхаристії	8
Парохія св. о. Николая	9
Парохія св. Покрови	9
Парохія св. Духа	10
Парохія Пресв. Родини	10
Український Православний Собор св. І. Сучавського	11
Парохія св. Михаїла	12
Наше священство у відродженню нашого народу на Західних Землях	14
Відділ Культурно-Просвітних Організацій міста Виннипегу	25
Товариство Читальні "Просвіта"	27
Початок, праця і розвій Українського Інституту ім. Т. Шевченка	29
Товариство "Рідна Школа ім. М. Шашкевича"	31
Рідна Школа при Т-ві "Читальні Просвіти"	33
Товариство "Рідна Школа ім. М. Шашкевича"	34
Українське Просвітне Т-во ім. Т. Шевченка	35
Організація Українські Січові Стрільці ім. полк. Д. Вітовського	36
Канадійсько-Український Інститут "Просвіта"	38
Канад.-Українське Т-во Молоді ім. Богдана Хмельницького....	40
Товариство Молоді	41
Відділ Жіночих Культурно-Просвітних Організацій міста Вин- нипегу і околиць	43
Жіноче Т-во ім. Марії Маркович	50
Жіноче Т-во ім. Лесі Українки	51
Жіноче Т-во ім. О. Басарабової	52
Відділ Запомогових Організацій	53
Коротка історія Українського Запомогового Брацтва св. о. Ни- колая в Канаді	55
Українське Т-во "Взаїмна Поміч" відділ 43	61
Запомогове Т-во Читальні "Просвіти"	62
Запомогове Т-во ім. М. Шашкевича	64
Запомогове Брацтво ім. св. Івана Сучавського	64
Значення Української Рідної Школи в Канаді	65
Українські твердині на Західній Українській Землі	68
Кооперативний закон	77
Основи кооперації	78
Українська Кооператива "Об'єднання"	79
Кооператива опалу "Єдність"	80
Організація українських склепарів у Виннипегу і на передмістях	81
Державницька ідея	84
Джерело української освіти в Канаді	88
Василь Авраменко	90
Мудрий Григорій	92
Мараз Іван	93
Брик Олекса С.	95